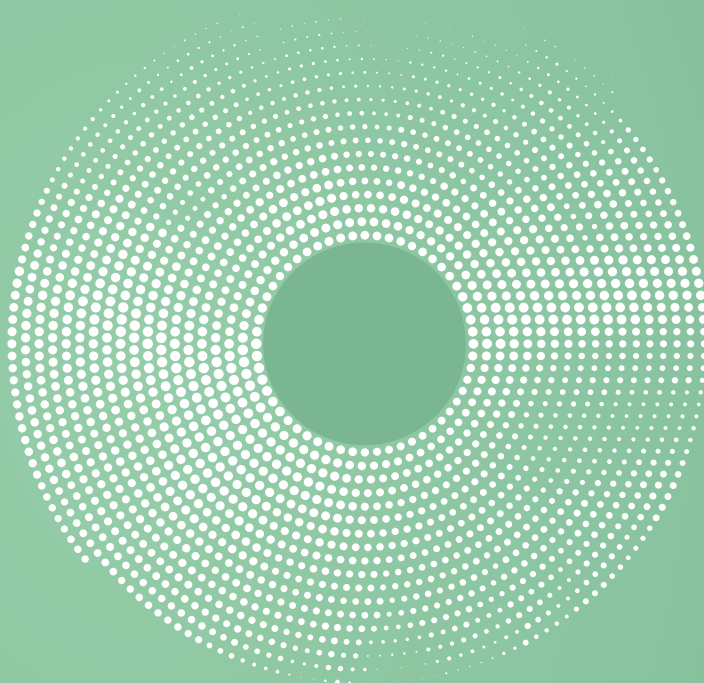

NOVINARSTVO U JAVNOM INTERESU

Radna bilježnica za novinare
i urednike elektroničkih medija

NOVINARSTVO U JAVNOM INTERESU

Radna bilježnica za novinare
i urednike elektroničkih medija

SADRŽAJ

Predgovor	7
1. Uvod	9
2. Važnost suzbijanja govora mržnje u medijima	13
3. Analiza dobrih i loših televizijskih praksi s preporukama	25
4. Sinopsisi televizijskih emisija	33
5. Analiza dobrih i loših radijskih praksi s preporukama	45
6. Sinopsisi radijskih emisija	51
7. Sinopsis internetskog serijala	60
8. Praktični savjeti za izvještavanje u javnom interesu	63
9. Popis relevantnih tema nastalih na radionicama	79
10. Popis relevantnih institucija i osoba	83

Pravo na slobodu izražavanja jedno je od temeljnih ljudskih prava koje obuhvaća kako slobodu primanja, tako i slobodu širenja informacija, a to pravo zajamčeno je međunarodnim ugovorima od kojih je najstariji Europska konvencija o ljudskim pravima te domaćim zakonodavstvom. Najvažniju ulogu u širenju informacija imaju mediji od čije kvalitete uvelike ovisi i razvoj demokracije. Kako bi podigli kapacitete hrvatskih nakladnika za produkciju kvalitetnih emisija na dio tema definiranih člankom 64. Zakona o elektroničkim medijima - ostvarivanje prava građana na javno informiranje - i podigli opću razinu informiranosti naših nakladnika o pravnoj stečevini Europske unije i aktima Vijeća Europe koji se odnose na medije, upozorili ih na važnost promicanja ljudskih prava ranjivih skupina (osoba s invaliditetom, žena i djece žrtava nasilja, nacionalnih manjina i dr.), te na važnost suzbijanja govora mržnje u medijima, Vijeće za elektroničke medije iniciralo je projekt edukacije nakladnika koji su temeljem javnog poziva proveli medijski stručnjaci iz Panda komunikacija.

Publikacija **Novinarstvo u javnom interesu - Radna bilježnica za novinare i urednike elektroničkih medija** nastala je u sklopu projekta Agencije za elektroničke medije pod nazivom "Pružanje tehničke usluge edukacije nakladnika na temu ostvarivanja prava građana na javno informiranje u Republici Hrvatskoj". Prema godišnjem programu rada Agencije za elektroničke medije za 2018. godinu planirana je provedba aktivnosti poticanja medijske pismenosti kroz organizaciju edukacije nakladnika o dijelu tema koje se mogu natjecati za sredstva Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. Vijeće za elektroničke medije aktivno sudjeluje u ostvarivanju svih ciljeva navedenih u Direktivi 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća iz 2010. i o tome redovito izvještava Europsku komisiju te prema potrebi daje daljnje prijedloge za prilagodbu kretanjima u području audiovizualnih medijskih usluga, posebice u svjetlu novih tehnoloških napredaka, konkurentnosti medijskog sektora i razina medijske pismenosti.

Na dvodnevni radionicama u Splitu, Osijeku i Rijeci, te u dva ciklusa dvodневnih radionica u Zagrebu (zbog povećanog broja sudionika/ica) na temu – ostvarivanje prava građana na javno informiranje, sudjelovalo je 99 novinara i urednika iz 62 medija. Radionice su ukupno ocijenjene ocjenom 4,71, što ukazuje na visoku razinu zadovoljstva sudionika ovim oblikom poticanja medijske pismenosti u društvu.

Osim ispunjavanja ciljeva predviđenih usklađivanjima s pravnom stečevinom Europske unije koja se odnosi na sektor medija te godišnjih planova Agencije za elektroničke medije, provedbom ovog projekta edukacije televizijskih i radijskih nakladnika, Agencija također podržava realizaciju ciljeva i provedbenih mjera iz Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine i to naročito u provedbi mjera poticanja medija na adekvatno prikazivanje programskih sadržaja o problematici nasilja u obitelji.

Ovim putem želim se zahvaliti svim sudionicima edukativnih radionica kao i stručnom timu Panda komunikacija na odgovornom i profesionalnom pristupu edukaciji u nadi da će se projekti poput ovog nastaviti jednako uspješno kao i dosad.

Josip Popovac

*Predsjednik Vijeća za elektroničke medije i
ravnatelj Agencije za elektroničke medije*

1. UVOD

PRAVO GRAĐANA NA JAVNO INFORMIRANJE

Nizom međunarodnih pravnih dokumenata, hrvatskim Ustavom i zakonima građanima se jamči sloboda traženja, primanja i širenja informacija, odnosno pravo na pristup informacijama. Prema Zakonu o medijima, javno informiranje jest ono informiranje koje se ostvaruje posredstvom medija, a javna informacija definirana je kao “svaka informacija u posjedu tijela izvršne, zakonodavne i sudbene vlasti te tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i drugih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju javnu službu ili dužnost, a koja se odnosi na njihov rad i djelovanje”. Građani, dakle, ostvaruju svoje pravo na (javno) informiranje neposredno i posredno, putem medija.

U praksi je, međutim, pravo građana na javno informiranje putem medija ugroženo lošom kvalitetom novinarstva u dijelu (elektroničkih) medija; političkim, financijskim i drugim pritiscima na medije; nesigurnošću novinara; netransparentnim vlasništvom nad medijima; cenzurom; lažnim vijestima; propagandom; prikivenim oglašavanjem; voajerizmom i drugim čimbenicima. Najbolji jamac ostvarivanja prava građana na javno informiranje je poboljšanje kvalitete novinarstva te, posebno, novinarstva u javnom interesu. Kako bi poboljšali ostvarivanje prava građana na javno informiranje potrebno je, dakle, novinare i urednike dodatno educirati o njihovim obvezama i pravima pri izvještavanju u javnom interesu. Stoga je Agencija za elektroničke medije i raspisala projekt edukacije nakladnika na temu ostvarivanja prava građana na javno informiranje, a Panda komunikacije uz pomoć vanjskih stručnjaka ga provele.

Radionice smo koncipirali tako da polaznike detaljno upoznamo s onim aspektima njihova rada koji značajno utječu na ostvarivanje prava građana na javno informiranje:

- a) Novinarstvo u javnom interesu
- b) Relevantni zakoni i javne politike
- c) Suzbijanje diskriminacije u medijima
- d) Suzbijanje govora mržnje u medijima
- e) Mapiranje relevantnih tema i aktera
- f) Pisanje sinopsisa informativnih emisija

Novinarstvo u javnom interesu obradili smo kroz primjere domaćih praksi lokalnih elektroničkih medija, ukazujući na tri neuralgične točke: 1) etički problemi; 2) profesionalne slabosti; 3) medijski pravni i *policy* okvir:

1. Etički problemi odnose se na slabo poznavanje etičkih pravila od strane novinara i/ili njihovo namjerno kršenje, zbog čega dolazi do cenzure, plasiranja lažnih vijesti i propagande te do senzacionalističkog i voajerističkog pristupa novinarstvu
2. Profesionalne slabosti odnose se na loše uvjete rada novinara (otkazi, nesigurnost posla, premalo novinara, slabo obrazovani novinari, pritisci na novinare...), koji su često osuđeni na puko izvještavanje jer za kvalitetnije novinarstvo nemaju dovoljno resursa ni vremena: zato u (lokalnim) vijestima dominiraju politički i financijski moćnici (i kao izvor informacija, ali i kao svrha sami sebi), dok su interesi građana (puni pristup informacijama, objašnjavanje pozadine vijesti, otkrivanje skrivenih informacija, pluralizam i raznolikost mišljenja) i teme koje ih zanimaju slabije zastupljeni
3. Novinarstvo u javnom interesu ugroženo je i netransparentnim vlasništvom medija u zemlji; nedonošenjem medijske strategije; zastarjelošću dijela medijskog zakonodavstva; političkom kontrolom nad dijelom medija

Suzbijanjem diskriminacije bavili smo se kroz primjer suzbijanja nasilja nad ženama u medijima, o čemu su predavanja održale vanjske stručnjakinje (Sanja Sarnavka, Paola Bogović, Svjetlana Knežević i Jelena Tešija) ukazujući na niz stereotipa i predrasuda koji se perpetuiraju kroz loše medijsko izvještavanje, karakterizirano seksizmom, voajerističkim i senzacionalističkim pristupom, ponovnim traumatiziranjem zlostavljanih žena, fokusom na njih umjesto na nasilnike i drugim problematičnim aspektima izvještavanja.

Učinci *govora mržnje* višestruko su štetni, a mogu biti pogubni za određene društvene skupine i njihove pripadnike te je nužno podići razinu razumijevanja ove problematike unutar redakcija. Govor mržnje, rasistički i diskriminatorni govor posebno su problematični jer zahtijevaju značajnu razinu pravnog poznavanja problematike, zbog čega su sudionici u evaluacijama često isticali interaktivna predavanja Vesne Alaburić kao iznimno korisna.

Prepreka boljem izvještavanju u javnom interesu svakako su i uzak krug sugovornika u lokalnim medijima te nedovoljno širok raspon obrađenih tema. Stoga smo mapiranjem aktera ukazali novinarima na potrebu češćeg uključivanja u emisije stručnjaka, građana, predstavnika civilnog društva te manjeg oslanjanja na informacije i izjave političkih i drugih elita. Mapiranjem tema ukazali smo, pak, na mogućnosti istraživanja i obrađivanja problema

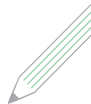
koji su u javnom interesu jer je lokalno novinarstvo prečesto reaktivno, osuđeno na problematiziranje pitanja koja nameću spomenute elite.

Konačno, pisanjem sinopsisa informativnih emisija, uz facilitaciju Stipe Alfiera i Silvije Šeparović, ukazali smo na visoke profesionalne standarde pri koncipiranju emisija i priloga, kako bi elektronički mediji što bolje odgovorili na potrebe javnosti, u skladu s pravilima novinarske struke.

Svi tekstovi pred vama prezentirani su sudionicima ili su nastali uz njihovo sudjelovanje na radionicama.

Milan Koštro
voditelj projekta

2. VAŽNOST SUZBIJANJA GOVORA MRŽNJE U MEDIJIMA

Vesna Alaburić

Svrha je ovoga teksta utvrditi pravno značenje pojma *govora mržnje*, ukratko prikazati osnovne međunarodne i hrvatske propise koji se odnose na ovu vrstu govora, te upozoriti na iznimno pogubne posljedice rasističkog, diskriminatornog govora.

Ograničavanje ili sankcioniranje *govora mržnje* mora biti (i) propisano zakonom, (ii) radi zaštite legitimnih prava društvenih skupina i njihovih pripadnika, te (iii) neophodno radi zaštite tih legitimnih prava. Ako nije ispunjena neka od spomenute tri kumulativne pretpostavke, ograničenje ili sankcioniranje bilo kojeg govora, pa i *govora mržnje*, smatra se povredom slobode izražavanja. To je temeljno stajalište Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) u predmetima koji se odnose na članak 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP ili Konvencija).

1. Pojam *govora mržnje*

Postoje brojne definicije pojma *govora mržnje*. Jedna od njih sadržana je u *Preporuci Ministarskog odbora Vijeća Europe No.R (97) 20* od 30.10.1997., prema kojoj taj pojam podrazumijeva „sve oblike izražavanja kojima se šire, raspiruju, potiču ili opravdavaju rasna mržnja, ksenofobija, antisemitizam ili drugi oblici mržnje temeljeni na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u obliku agresivnog nacionalizma i etnocentrizma, te diskriminacija i neprijateljstvo prema manjinama, migrantima i osobama imigrantskog porijekla“.

Sve definicije *govora mržnje* karakteriziraju dvije značajke: sadržaj i društvene skupine protiv kojih je taj govor usmjeren. *Govor mržnje* predstavlja izražavanje mrzilačkih i/ili uvredljivih sadržaja, kojima se izražava, zagovara ili potiče mržnja, diskriminacija ili nasilje, ili koji izruguju, omalovažavaju, ponižavaju, dehumaniziraju ili obezvređuju. Takav mrzilački govor mora biti usmjeren protiv određenih ciljanih društvenih skupina i njihovih pripadnika, koji se mogu identificirati po određenim zajed-

ničkim objektivnim značajkama kao što su rasa, boja kože, nacionalno ili etničko podrijetlo, vjera, spol, seksualna orijentacija, rodna pripadnost i slično.

2. Međunarodni propisi

Govor mržnje smatra se rasističkim, diskriminatornim govorom i ne uživa zaštitu koju pravo na slobodu izražavanja, kao jedno od temeljnih ljudskih prava i kamen temeljac svakog demokratskog društva, osigurava drugim sadržajima javne komunikacije. Iz brojnih međunarodnih propisa koje uređuju *govor mržnje*, ili se posredno ili neposredno odnose na razne oblike diskriminatornog govora, izdvojit ćemo nekoliko.

U *Konvenciji UN o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije* (1965.) države članice osuđuju svaku propagandu i sve organizacije koje se rukovode idejama ili teorijama zasnovanima na superiornosti neke rase ili grupe osoba određene boje ili određenog etničkog porijekla ili koje žele opravdati ili podržati svaki oblik rasne mržnje ili diskriminacije. Države članice se obvezuju, uz ostalo, propisati kao kazneno djelo svako širenje ideja zasnovanih na superiornosti ili rasnoj mržnji, svako poticanje na rasnu diskriminaciju, kao i sva djela nasilja, ili izazivanja na takva nasilja, uperena protiv svake rase ili svake grupe osoba druge boje ili drugog etničkog porijekla, kao i pružanje pomoći rasističkim aktivnostima, podrazumijevajući tu i njihovo financiranje.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.) obvezuje države potpisnice da zakonom zabrane “svaku propagandu za rat”, te “svako pozivanje na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koje predstavlja poticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje” (čl.20.)

EKLJP jamči uživanje prava i sloboda priznatih Konvencijom bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status (čl.14.). Istovremeno zabranjuje zloupotrebe zajamčenih prava, pa tako propisuje da se ništa u Konvenciji ne može tumačiti kao da uključuje neko pravo da se država, skupina ili pojedinac upusti u neku djelatnost ili da učini nešto što bi smjeralo na uništenje prava ili sloboda priznatih u

Konvenciji ili pak na njihovo ograničenje u većoj mjeri nego što je predviđeno.

U već spomenutoj *Preporuci Ministarskog odbora Vijeća Europe o govoru mržnje* No. R (97) 20 savjetuje se državama članicama da u okviru sveobuhvatnog pristupa *govoru mržnje* "utvrde i održavaju cjeloviti pravni okvir koji se sastoji od građanskih, kaznenih i upravnih zakonskih odredbi o govoru mržnje". Posebice se preporučuje da se protiv *govora mržnje* koriste sredstva civilno pravne zaštite, uključujući mogućnost da nevladine organizacije podnose tužbe u korist žrtava *govora mržnje*. Upozoreno je kako pojedini oblici *govora mržnje* mogu biti toliko uvredljivi za pojedince ili grupe da im uopće ne bude osigurana zaštita slobode izražavanja zajamčena člankom 10. Konvencije.

U *Deklaraciji o slobodi političke rasprave u medijima* od 12. veljače 2004. Ministarski odbor Vijeća Europe naglašava kako sloboda političke rasprave ne uključuje slobodu izražavanja rasiističkih stajališta, kao ni stajališta kojima se potiče na mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili bilo koji drugi oblik netolerancije.

3. Hrvatski propisi

Ustav Republike Hrvatske člankom 39. propisuje da je zabranjeno i kažnjivo svako pozivanje ili poticanje na rat ili uporabu nasilja, na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti.

Kazneni zakon člankom 325. zabranjuje javno (putem medija, na javnom skupu ili na drugi način) poticanje na nasilje i mržnju prema skupini ljudi ili pripadniku te skupine zbog rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili drugih osobina. Zabranjeno je učiniti dostupnim javnosti letke, slike i druge materijale kojima se poziva na takvo nasilje ili mržnju. Zapriječena je kazna do tri godine zatvora.

Nadalje, *Kazneni zakon* definira (čl.87.t.21.) da se zločinom iz mržnje smatra bilo koje kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe. Takvo postupanje smatra se otegotnom okolnosti, ako Zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje.

Tako će se kazneno djelo uvrede, teškog sramoćenja ili klevete smatrati zločinom iz mržnje ako je počinjeno zbog nekog od spomenutih rasističkih razloga.

Zakon o suzbijanju diskriminacije definira da se uznemiravanjem smatra neželjeno ponašanje koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, a uzrokovano je rasnom ili etničkom pripadnosti, bojom kože, spolom, jezikom, vjerom, političkim ili drugim uvjerenjem, nacionalnim ili socijalnim podrijetlom, imovnim stanjem, članstvom u sindikatu, obrazovanjem, društvenim položajem, bračnim ili obiteljskim statusom, dobi, zdravstvenim stanjem, invaliditetom, genetskim nasljeđem, rodnim identitetom, izražavanjem ili spolnom orijentacijom. *Govor mržnje* svakako spada među takva protupravna, diskriminatorna postupanja.

Zakon o medijima zabranjuje poticanje ili veličanje nacionalne, rasne, vjerske, spolne ili druge neravnopravnosti ili neravnopravnosti na temelju spolne orijentacije, te izazivanje nacionalnog, rasnog, vjerskog, spolnog ili drugog neprijateljstva i nesnošljivosti, kao i poticanje na nasilje i rat (čl.3.st.4.).

Zakon o elektroničkim medijima propisuje da u audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na nekoj od diskriminatornih osnova iz Zakona o suzbijanju diskriminacije, kao ni antisemitizam, ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima (čl.12.st.2.). U slučaju nepoštivanja ove zakonske odredbe, Vijeće za elektroničke medije ovlašteno je nakladniku izreći opomenu (čl.69.st.1.al.6.), a ako pružatelj medijskih usluga i nakon treće opomene izrečene u prethodnih 12 mjeseci postupa suprotno Zakonu, Vijeće mu može privremeno ili trajno oduzeti koncesiju.

4. Svrha i učinci govora mržnje

Svrha je *govora mržnje* poniziti, difimirati, zastrašiti, diskriminirati, ušutkati, izolirati, napasti određenu ciljanu skupinu i njene pripadnike. Istovremeno se tim govorom želi homogenizirati i mobilizirati određene mrzilačke skupine koje zastupaju takve ideje, kao i pridobiti za njih nove sljedbenike.

Učinci *govora mržnje* višestruko su štetni, a mogu biti pogubni za određene društvene skupine i njihove pripadnike. To su, uz ostalo:

1. izazivanje emocionalnog stresa, osjećaja poniženja i gubitka ljudskog dostojanstva žrtve (što može ostaviti i trajne psihološke posljedice na duševno zdravlje pojedinaca neposredno izloženih govoru mržnje ili očevidaca, posebice djece),
2. održavanje i daljnje perpetuiranje stanja/odnosa subordinacije i društvene i političke nejednakosti (žrtve *govora mržnje* u pravilu su u povijesti potlačene, marginalizirane i diskriminirane društvene skupine - crnci, Indijanci, Židovi, pripadnici manjinskih naroda i vjera, imigranti, osobe bez državljanstva, žene, homoseksualci, osobe s posebnim potrebama, ovisno o konkretnim društvima o kojima je riječ i njihovim povijesnim, socijalnim, demografskim, političkim i kulturološkim specifičnostima),
3. ušutkavanje žrtava tako da ih se zastrašivanjem i prijetnjama zapravo onemogućava u odgovaranju, što ima porazne posljedice za kvalitetu ukupnog javnog diskursa,
4. "zasigurno najveća opasnost koja prijete od *govora mržnje* jest da on može imati učinke koji nadmašuju njegove neposredne ciljeve i kreirati kulturu mržnje, kulturu koja u mnogo širim razmjerima čini mržnju prihvatljivom, pa čak i vrijednom poštovanja" (Ursula Owen),
5. mogućnost poticanja na fizičko nasilje, pojedinačno ili masovno (naročito je pogibeljan masovnim medijima posredovan *govor mržnje* s pozicije vlasti ili koji uživa izričito ili prešutno odobravanje vlasti, jer tada on postaje borbeni poklič mase i u pravilu prethodi najstrašnijim masovnim zločinima, poput genocida, holokausta ili etničkog čišćenja).

5. Govorom mržnje mogu biti počinjeni zločini

Međunarodni kazneni sud za Ruandu (ICTR) osudio je u lipnju 2000. novinara Georgesu Omata Ruggiu na 12 godina zatvora zbog poticanja na genocid i zločine protiv čovječnosti. Ruggiu je bio belgijski državljanin, a radio je kao radijski novinar. Na sudu je „priznao da je radi apeliranja na ili ohrabivanja ‘civilne

obrane' nekoliko puta javno emitirao poziv 'da idu raditi'. Ubrzo je ta fraza dobila značenje poziva na "ubijanje Tutsija i političkih oponenta aktualnom režimu u sastavu Hutu populacije". Ruggiu je potvrdio da je povremeno emitirao pjesme s ciljem da potakne stanovništvo na borbu protiv neprijatelja, a jedna takva pjesma nosila je naslov "Ne volim Hutue". Na pitanje sudskog vijeća zašto nakon poricanja krivnje na početku procesa sada priznaje krivnju, Ruggiu je odgovorio: "Shvatio sam /.../ da postoji izravna veza između onoga što sam rekao i smrti ubijenih, a pod takvim okolnostima smatrao sam da ne mogu postupiti drugačije nego priznati krivnju".

Vojislav Šešelj osuđen je u travnju 2018. pred Međunarodnim kaznenom sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY) za zločine protiv čovječnosti, počinjene govorom održanim u vojvođanskom selu Hrtkovci u svibnju 1992. Najprije se obratio svojoj "srpskoj braći i sestrama", tvrdeći uz ostalo da "nema mjesta za Hrvate u Hrtkovcima" i da "ćemo ih mi prevesti do granice Srbije, pa otuda mogu dalje pješke, ako prije toga sami dragovoljno ne odu". Zatim se izravno obratio Hrvatima govoreći im "nemate se kamo vratiti", a govor je završio izjavom: "I čvrsto vjerujem da ćete vi, Srbi iz Hrtkovaca i drugih okolnih sela, znati sačuvati sklad i jedinstvo, da ćete se promptno znati riješiti preostalih Hrvata u svom i okolnim selima." Nakon Šešeljevog govora, okupljeni su izvikivali slogane poput "Hrvati, odlazite u Hrvatsku" i "ovo je Srbija". Ubrzo nakon tog govora Hrvati i drugo ne-srpsko stanovništvo napustili su Hrtkovce u atmosferi prisile, uznemiravanja i zastrašivanja, a Šešelja je žalbeno vijeće Tribunala proglasilo odgovornim za taj zločin protiv čovječnosti.

6. Judikatura Europskog suda za ljudska prava o govoru mržnje

Presude Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) u dva predmeta definiraju granice odlučivanja o govoru kojim se povrjeđuju neka osobna, grupna ili društvena dobra, uključujući *govor mržnje*. S jedne strane, ESLJP vodi računa da se sloboda izražavanja primjenjuje ne samo na "informacije" i "ideje" koje se rado prihvaćaju ili se smatraju neuvredljivima ili neutralnima, već i na one koje napadaju, šokiraju ili uznemiruju države ili neki dio populacije (*Handyside v. UK*). S druge strane, međutim,

snošljivost i poštovanje jednakog prava na dostojanstvo svih ljudi temelj je svakog demokratskog, pluralističkog društva, pa se stoga u nekim demokratskim društvima može smatrati neophodnim da se sankcionira ili čak spriječe svi oblici izražavanja kojima se širi, potiče, propagira ili opravdava mržnja temeljena na nesnošljivosti. (Erbakan v. Turkey)

U slučaju negiranja holokausta, revizije činjenica o Drugom svjetskom ratu koje se smatraju utvrđenima, antisemitizma, negiranja nacističkih zločina počinjenih protiv židovske zajednice, kao i u slučaju nekih *prima facie* rasističkih sadržaja, posebice islamofobnih, ESLJP na temelju članka 17. Konvencije odbacuje pritužbe kao nedopuštene. Radi se o oblicima netrpeljivosti koji su već samim sadržajem takve naravi da ugrožavaju temeljne vrijednosti Konvencija, pa se pritužbe smatraju nedopuštenima *ratione materiae*. Tako je ESLJP, na primjer, postupio u predmetu *Pavel Ivanov v. Russia*,¹ *Garady v. France*,² *Glimmerveen and Hagenbeek v. Netherlands*,³ *Norwood v. UK*,⁴ *Belkacem v. Belgium*⁵.

Ako ne odbaci pritužbu zbog *prima facie* nedopuštenog sadržaja, ESLJP primjenom članka 10. Konvencije odlučuje o (ne)dopuštenosti ograničenja/sankcije koju su nacionalni sudovi ocijenili *govorom mržnje*. Nakon što utvrdi da je ograničenje ili sankcija bilo (i) propisano zakonom, (ii) radi zaštite legitimnog cilja, ESLJP analizira da li je to ograničenje/sankcija bilo „neophodno u demokratskom društvu“. Pritom ESLJP vodi računa o svim okolnostima konkretnog slučaja, a osobito o kontekstu, namjeri, statusu počinitelja, formi i učincima govora, razmjernosti ograničenja/sankcije.

1 Ivanov je objavio seriju članaka u kojima Židove portretira kao izvor zla u Rusiji, poziva da ih se isključi iz društvenog života, sve Židove optužuje za urotu protiv ruskog naroda, ideologiju židovskih lidera kvalificirao je fašističkom, tvrdio je da Židovi nisu narod.

2 Garaudy je, ukratko, postavio pitanja o zločinima protiv čovječnosti počinjenima prema Židovima u Drugom svjetskom ratu, što je po ocjeni sudova rezultirao osporavanjem holokausta, a to se smatra rasnom difamacijom i poticanjem na mržnju Židova.

3 Aplikanti su izdali letke namijenjene “bijeloj nizozemskoj populaciji”, u kojima potiču da svi koji nisu “bijeli” napuste Nizozemsku, što je sud ocijenio rasnom mržnjom.

4 Norwood je na prozor u stanu postavio poster s NY “blizancima” u plamenu i tekstem “Islam van iz Britanije – Zaštitite britanski narod”, što je sud ocijenio vjerskom mržnjom.

5 Belkacem je videom na YouTubeu pozivao gledatelje da nadjačaju ne-muslimane, dađu im lekciju i bore se protiv njih, a sud je to ocijenio vjerskom mržnjom.

Tako je, na primjer, u predmetu *Lehideux and Isorni v. France*, koji se odnosio na oglas objavljen u *Le Mondu* pod naslovom „Narode Francuske, kratko vam je sjećanje“, u kojem se djelovanje Maršala Petaina od 1916. do 1945. prikazuje u pozitivnom svjetlu, ESLJP ocijenio da je kažnjavajući aplikante Francuska povrijedila članak 10. Konvencije. Razlozi su, ukratko, da se radi o još uvijek aktualnoj raspravi povjesničara, da aplikanti nisu negirali nacističke zločine i progone, da se oglas odnosi na zbivanja otprije 40 i više godina, pa ne postoji potreba da se s takvim sadržajima postupa istom oštrinom kao prije 10 ili 20 godina. O takvim povijesnim temama svaka zemlja mora voditi otvorene i neostrašćene rasprave, zaključio je ESLJP.

U predmetu *Feret v. Belgium*, koji se odnosi na osudu za poticanje na rasnu diskriminaciju, koje je ovaj belgijski član parlamenta počinio lecima raspačavanima tijekom izborne kampanje (s tekstom „Ustanite protiv islamifikacije Belgije“, „Stop sramnoj integracijskoj politici“, „Pošaljite kući ne-Europljane koji traže posao“), ESLJP je zaključio da se ne radi o povredi članka 10. Konvencije.

Predmet *Perincek v. Switzerland* odnosi se na izjavu aplikanta, turskog političara, da deportacije i masakr nad Armencima u Otomanskom carstvu 1915. nisu prerasli u genocid. Sud u Švicarskoj je zaključio da se radi o rasističkoj i nacionalističkoj izjavi, ali je ESLJP tu osudu ocijenio povredom članka 10. Konvencije. ESLJP je, naime, ocijenio da aplikant nije negirao zločine nad Armencima, da se njegova izjava odnosi na vrijednosni sud o počinjenim zločinima, pa se stoga ne može smatrati negiranjem zločina protiv čovječnosti.

7. Hrvatski primjer

U ožujku 2013., u izravnom radijskom intervjuu Z.M. je o tadašnjem ministru sporta Ž.J. rekao:

“On je najveći hrvatomrzac poslije Khuena Hedervaryja, jer sve što počinje s hrvatskim, da li je to Hrvatska matica, da li je to Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, dal’ su to hrvatska prosvjeta, i učitelji, i nastavnici, da li je to Hrvatski olimpijski odbor, da li je to Hrvatski nogometni savez, da li je to hrvatski nogometni klub Dinamo... on jednostavno ima krvna zrnca u sebi koja pretežu na ono što mrzi sve hrvatsko. /.../ Zamislite

da čovjek koji je Srbin i čovjek koji nikad u životu nije radio u znanosti, u prosvjeti, u športu, osim što je dizao, bio dizač utega, on je ministar tako najvažnijeg resora u zemlji. /.../”

Z.M. je pravomoćno oslobođen optužbe da je tom izjavom počinio kazneno djelo poticanja na nasilje i mržnju iz čl.325. KZ/11. Prvostupajnski sud je uz ostalo obrazložio:

“... (K)orištenje pojma ‘poticanje’ jasno upućuje da se mora raditi o činidbi kojom se druge upućuje, ohrabruje, podstrekava, sugerira izražavati mržnju ili pozivati na nasilje spram skupine ili njenog pripadnika. Dakle, nije dovoljno da počinitelj samo drugima priopći svoja mišljenja i stavove o skupini ili njenom pripadniku, pa i kad su ti izraženi stavovi diskriminatorni ili obojani osobnom mržnjom davatelja izjave u svojoj biti, nego je potrebno da počinitelj aktivno nastoji druge potaknuti da prema skupini/pripadniku izražavaju i osjećaju mržnju ili čine nasilje, motivirano upravo takvom pripadnošću. Radnja okrivljenika u ovom je predmetu manjkava upravo u tom elementu – ona je lišena svakog imperativa, ona ne predstavlja nikakvu radnju poticanja, ona nikog ni na što ne poziva, ne upućuje, ne ohrabruje, ne savjetuje niti sugerira drugima kako se postaviti spram oštećenika ili srpske nacionalne manjine, kako djelovati, što im nažao učiniti ili kako ih mrziti i samim je time unaprijed diskvalificirana figurirati kao radnja počinitelja kaznenog djela iz članka 325. st.1. KZ. /.../ Iako ...u ovom slučaju može biti riječi o kaznenom djelu uvrede, i to njegovoj vrlo ozbiljnoj, krajnje nepoželjnoj i nedopustivoj pojavnosti, jednoj prilično neotesanoj i gruboj ekspresiji vlastitih sudova o oštećeniku, ovakva konstrukcija optužbe za koju se odlučio tužitelj uskraćila je sudu mandat da djelo kvalificira na taj način. /.../”

/Presuda Općinskog kaznenog suda u Zagrebu KO-1328/13 od 3.12.2013.)

Z.M. je, međutim, pravomoćno izgubio parnicu koju je protiv njega pokrenuo Ž.J. na temelju Zakona o suzbijanju diskriminacije i Zakona o obveznim odnosima. Sud je zaključio:

“/.../ U konkretnom slučaju nije odlučno da li je tuženik imao namjeru diskriminirati tužitelja, već stvarni odlučujući učinak primjene određenog naizgled nediskriminirajućeg kriterija razlikovanja. Dakle, relevantno je ono što je tuženik rekao, te da li takva izjava tuženika predstavlja povredu dostojanstva osobe srpske nacionalnosti kojom se uzrokuje strah, neprijateljstvo, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje. /.../ Polazeći od tvrdnje ‘on jednostavno ima krvna zrnca u sebi koja pretežu na ono što mrzi sve hrvatsko’, te tuženikovo zaprepaštenje: ‘Zamislite da čovjek koji je Srbin i čovjek koji nikada u životu nije radio u znanosti, prosvjeti, u sportu, osim što je dizao, bio dizač tegova, on je ministar tako najvažnijeg resora u državi’, razvidno je da je tuženik izrazio svoj osobni, vrijednosni stav o tužitelju, koji je nacionalno obojen, diskriminatorski, jer implicira da hrvatski građani srpske nacionalnosti ne bi smjeli zbog svog nacionalnog podrijetla obnašati funkciju ministra u Vladi Republike Hrvatske. **Člankom 38. Ustava Republike Hrvatske jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli, međutim ta sloboda ne uključuje pravo na diskriminaciju po osnovi rase, vjere, nacije, etničkog podrijetla ili bilo koje druge objektivne značajke neke društvene skupine ili pripadnika te društvene skupine.** Dakle, sloboda izražavanja iz čl.38. Ustava Republike Hrvatske ne uključuje pravo tuženika na diskriminatorni govor. Citirane tvrdnje uzrokuju ponižavajuće i uvredljivo okruženje prema tužitelju i prema pripadnicima srpske nacionalnosti, i to isključivo na temelju njihovog nacionalnog podrijetla. Takve tvrdnje su diskriminirajuće i predstavljaju povredu dostojanstva tužitelja, koja je bitna sastavnica prava osobnosti. /.../”

/Presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu Pn-1726/13 od 5.12.2016.)

Protiv radija i/ili voditelja emisije nije vođen sudski postupak. Nije, naime, bilo sporno da profesionalna prava i obveze novinara i medija uključuju i obvezu pronosjenja izjava koje dužnosnici ili javne osobe iznose jedni o drugima, a radi se o temama od nespornog javnog interesa. U izravnim intervjuima, prijenošima, izvještavanjima odgovornost za medijske sadržaje treba snositi onaj tko ih iznosi, a javni interes i postupanje u dobroj

vjeri, odnosno odgovorno novinarstvo, kako to kaže ESLJP, moraju biti dostatna obrana za medije i novinare i kada prenoseći izjave svojih sugovornika i sudionika javnih događanja povrijeđe neko osobno/grupno/društveno dobro.⁶

8. Kako se boriti protiv govora mržnje?

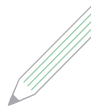
“Riječi se mogu preobraziti u metke, govor mržnje može ubiti ili osakatiti, kao što to može i cenzura. Kao strastveni protivnici cenzure i zagovornici slobode govora, moramo se ipak zapitati: postoji li trenutak kad kvantitativne posljedice govora mržnje kvalitativno mijenjaju argumentaciju o tome kako bi se prema njemu morali odnositi. I ne bi li trebalo praviti razliku između riječi onih čiji je govor mržnje pitanje uvjerenja, ma kako ignorantsko ono bilo, i govora mržnje kao propagande, tj. kalkulirane i sustavne upotrebe laži da bi se sijali strah, mržnja i nasilje u populaciji u cjelini?” To je stajalište Ursule Owen iznijeto u knjizi *“Hate Speech – The speech that kills”*

S druge strane, kako kaže Pierre Lemieux: *“Uvjeravaju nas da zakoni o zabrani mržnje (hate laws) služe zaštiti društvenoga mira. Ali, zar povijest nije dokazala da su sloboda govora, sloboda religije i sloboda pojedinca općenito, najdjelotvorniji društveni mehanizmi ikada otkriveni za promociju tolerancije i mira? S druge strane, cenzura je jedan od najsigurnijih putova ka viktimizaciji, političkim sukobima, netoleranciji i nasilju.”*

Pravo je još uvijek važna zaštita temeljnih individualnih, grupnih i društvenih vrednota koje govor mržnje povrjeđuje. Ipak, edukacija, otvorene i tolerantne javne rasprave, sloboda izražavanja i poštivanje prava drugih, uključujući pravo na drugačije mišljenje, najvažnija su i nezamjenjiva sredstva borbe protiv govora mržnje u svakom demokratskom društvu.

6 ESLJP, *Jersild v. Denmark*.

3. ANALIZA DOBRIH I LOŠIH TELEVIZIJSKIH PRAKSI S PREPORUKAMA

Stipe Alfier

Od svog nastanka i početka šire upotrebe televizija je vrlo brzo postala najutjecajnijim medijem zbog svoje masovnosti: publika je brzo prigrlila medij koji je informativan i zabavan te ga mogu pasivno gledati, umjesto da aktivno čitaju. Televizijsko novinarstvo oduvijek se smatralo najsloženijim jer su u njemu sadržani i slika i ton i pisana riječ. Istodobno ga se, međutim, smatralo i najpovršnijim novinarstvom, koje gotovo nikada ili tek rijetko ulazi duboko u bit problema. Ipak, i takvo površno, uvijek je imalo najjači utjecaj na publiku. Od prvotne fascinacije televizijom do današnjih dana ona je postala dio naših života, a njezina moć, uz svu probitačnost novog medija - interneta, ne jenjava.

Znaju to i elite kojima je cilj oduvijek bio pokoriti ili barem kontrolirati medije i novinare, oduzeti im slobodu te ih upregnuti u vlastitom, a ne u javnom interesu. Mediji uopće, a pogotovo televizija, imaju ključnu ulogu u formiranju javnog mišljenja. Zato su oni moćno sredstvo u rukama poštenih profesionalaca, ali i vrlo opasno oružje u rukama nezalica te nemoralnih i potkupljivih "novinara i urednika". Ako rade po zakonima i pravilima struke, novinari prenose objektivnu sliku zbivanja; u protivnom ona je uljepšana ili iskrivljena, ovisno o tome za čiji račun i interes takvi "novinari i urednici" rade.

Prirodni suparnici i (ne)prijatelji

Politika i novinari od pamtvijeka su povezani kao prst i nokat, jer jedni bez drugih ne mogu. No nikada ne smijemo zaboraviti da smo mi i političari ipak prirodno suprotstavljene strane. Stranke i političari te vladine i lokalne institucije potpuno su profesionalizirale političku komunikaciju te zahvaljujući *spin doktorima*, odnosima s javnošću (PR-u) i marketinškim stručnjacima javnosti vrlo uspješno "prodaju" svoju "stvarnost". Još veći neprijatelj novinara od spinova i uljepšane stvarnosti

su razne društvene anomalije (nasilje, kršenje ljudskih prava, kriminal, korupcija, malverzacije, nepotizam, grabež, nepravda, onečišćivanje okoliša itd.). Naš jedini pravi prijatelj je javnost, na čijoj strani uvijek moramo biti.

Iako su se novinarski standardi i izričaj, kao i medijske tehnike, stalno mijenjali i napredovali, zbog promjena u komunikacijskoj kulturi (prije svega političkoj) objektivno, "golo" izvještavanje više nije dovoljno i sve se više traži novinarsko istraživanje, objašnjavanje pozadine događanja i zauzimanje stava. Ono što elite misle i govore, pogotovo ono što namjeravaju, ljudima treba znati objasniti, a da bismo u tome bili uspješni, treba dobro poznavati materiju kojom se bavimo. U svakom demokratskom društvu, pogotovo u mladim demokracijama poput naše, uloga i odgovornost novinara je učiniti transparentnim političke poruke, rad institucija, procese, konflikte i općenito društvene promjene. I još mnogo važnije, naša je zadaća otkrivati i objavljivati sve skrivene, nedopuštene ili iskrivljene dijelove stvarnosti. Jer upravo to čini institucije i samo društvo naprednijim i transparentnijim, a demokraciju jačom.

(Lokalni) mediji pod pritiskom politike

Odgovarajući na naše iskaze nezadovoljstva kvalitetom i standardom snimki priloga i informativnih emisija lokalnih televizija dobivenih od Agencije, na svim radionicama koleg(ic)u su nam iznijeli svoje argumente. Najčešće su spominjani nedostatak vremena, teški uvjeti rada, nedovoljan broj ljudi, nedostupni tehnički kapaciteti, nevoljkost građana i nemogućnost nadležnih lokalnih osoba da javno istupaju i sl. U svakodnevnoj borbi za preživljavanje (pri čemu se najmanje razmišlja o kvaliteti, a mnogo više o popunjavanju minutaže, zadovoljavanju forme i propisa) teško je očekivati da će se problem riješiti preko noći - dodatnim zapošljavanjem, dopunjavanjem opreme, kupnjom kamera ili grafičkih paketa. Neće, jer to je skupo! Tom se problemu može doskočiti isključivo podizanjem profesionalnih i etičkih standarda, edukacijom novinara, učenjem tehnika i stjecanjem vještina te boljom pripremom za proizvodnju vijesti, priča i emisija.

Pravi je problem u ovom slučaju nešto drugo, a to su više-manje priznali i sami kolege s terena. Problem, dakle, nisu uvijek

ljudi (neiskusni ili nedovoljno educirani) i nedostatak vremena. Njegovo su pravo ime lokalni moćnici, najčešće vladajući političari, i to neovisno o tome kojoj stranci pripadali! A taj problem je nažalost mnogo teže riješiti zbog vlasničke strukture medija i njihova financiranja različitim oblicima sponzoriranih, kontroliranih emisija. Pod ucjenom prestanka financiranja lokalnih medija iz lokalnih proračuna, ali i zbog povezanosti lokalnih političara s lokalnim gospodarstvenicima koji se u tim medijima oglašavaju, vlasnici medija se u pravilu vode onom starom – veži konja gdje ti aga kaže.

Kritičko (ne)propitivanje vlasti (vijesti za političare, a ne za gledatelje)

Mediji koji ovise o politici ne mogu kritički propitivati politiku! Jer, kako drugačije objasniti da su u lokalnim vijestima glavni junaci vladajući političari s kojima sve počinje, a često i završava. U vijestima kronično nedostaju ljudi, naši sugrađani, odnosno gledatelji za koje se program i proizvodi, iako se *kroz njih* može ispričati svaka, a posebno lokalna priča. Zašto je premalo i lokalne oporbe, nevladinih udruga i stručnjaka?! Uglavnom se samo bilježe događaji, a gotovo nikada ili vrlo rijetko preispituju i analiziraju potezi vladajućih, neovisno o kojoj je regiji riječ. Metode i motivi nažalost su isti, samo su stranačke boje drugačije!

S tim se treba znati nositi i tome treba doskočiti jer pravo javnosti da zna, uz pravo na život, rad, slobodu i ravnopravnost, jedno je od temeljnih ljudskih prava! Živimo u demokratskom društvu čije održavanje i razvoj traže jačanje slobodnog, neovisnog, pluralističkog i odgovornog novinarstva. U novije vrijeme u tome nam uvelike pomažu nezavisne udruge civilnog društva, ali i društvene mreže, jer više se ništa ne može sakriti. Kao neprestani nadzornik i korektiv vlasti, novinari trebaju iskoristiti zviždače, političku opoziciju, udruge civilnog društva, kolege iz drugih medija, analitičare, stručnjake. Stalno zaboravljamo da nam zakoni i propisi te novinarski kodeksi – uz pretpostavku da ih znamo – daju slobodu u radu. Slobodu slijedi odgovornost, a za nju je prva pretpostavka znanje.

ŠTO BI NAM TREBAO BITI PUTOKAZ

“Nikada nemojte biti zadovoljni tiskanjem golih vijesti, već treba kopati duboko i agresivno!” (Joseph Pulitzer)

Novinarstvo je zanat prikupljanja, obrade, sortiranja i na kraju objavljivanja informacija. Za dobro pripovijedanje (*storytelling*) koje uključuje zaplet, likove, narativnu točku, rasplet i zaključak - u svakom se mediju koriste tehnike i alati. Tehnike su više-manje zajedničke svim medijima, dok se alati razlikuju, ovisno o mediju za koji se priča radi. Evo nekoliko savjeta:

- U našem poslu najvažnije su informacije, a one moraju biti: činjenične (ne fikcija), istinite (ne dezinformacije), objektivne (ne navijačke), uravnotežene i nepristrane (pravo svakoga da iznese svoje mišljenje, odnosno prikazane iz više kutova), ažurne (ne stare) i javne (objavljene, a ne skrivene, neovisno o tome kome one štete ili koriste).
- Podaci, dakle, moraju biti točni i po mogućnosti provjereni iz više izvora. U pisanju treba biti jasan, nikako dvosmislen. Treba izbjegavati fraze i velike brojke. Rečenice trebaju biti kratke, napisane jednostavnim jezikom. Treba bježati od “dvorskog izvještavanja” i “novinarstva priopćenja”, odnosno u izričaju treba biti moderan i znati čitati između redova, a priopćenja političara i institucija obavezno ispričati svima razumljivim jezikom.
- Svaku informaciju treba gledati šire, što uključuje dodatnu provjeru i postavljanje brojnih pitanja. Svaka vijest i posljedica ima svoj uzrok i pozadinu – koje treba otkriti i staviti u širi kontekst. Gledatelj očekuje objašnjenje događaja ili moguću posljedicu, posebno ako će se reflektirati na njegov život. Bez pravog pitanja, novinar, odnosno gledatelj, nikada neće dobiti pravi odgovor!
- Svaka priča, posebno televizijska, trebala bi biti obogaćena osobnim iskustvom zainteresiranog za problem (*main character story*). To daje snagu i posebnu težinu svakoj priči, koja uz to mora biti dobro oslikana. Kad god je moguće i prikladno treba uživo izvještavati jer to priči daje svježinu i neposrednost.
- Vijesti trebaju biti aktualne i relevantne, što znači da se u njima treba baviti pitanjima koja ljude zanimaju i utječu na njihove živote. I emisije se na kraju koncipiraju prema snazi

vijesti – od najvažnijih (koje utječu na sve nas) do manje važnih (koje se ne odnose na cijelo društvo).

- Komentare je najbolje izbjegavati, no nikako ne treba bježati od iznošenja vrijednosnih sudova, pogotovo kad je u pitanju borba za ravnopravnost i zaštitu svih građana, odnosno očuvanje ustavnih, demokratskih i civilizacijskih vrijednosti, tj. njihova obrana!
- *Stvaranje vlastitih priča* je “dodana vrijednost” po kojoj se može biti drugačiji od ostalih.
- Ni od jednog problema u koji smo se kao novinari upustili, pratili ga, osobito ako smo ga sami otkrili, ne smijemo odustajati dok nije do kraja raščišćen (*follow up*).

Televizija (ni)je samo slika

Televizija je medij vođen slikom i ona je osnovni alat - temelj svega. No televizija nije samo slika! Televizijsku priču jednako tako čini i ton (*soundbite, standup, IT - natural sound*). Treći element je tekst (*OFF*), a četvrti grafika. Njihovim kombiniranjem stvara se dramaturgija priče, kao što se kombiniranjem različitih formata - vijest, izvještaj, reportaža, analiza, razgovor, javljanje uživo ili *fičer* – stvara dramaturgija emisije.

Za stvaranje svakog od navedenih formata postoje pretpostavke:

- Dobro planiranje je pola posla! Kada znamo koji je kut (*angle*) priče, prije odlaska na snimanje nužno je proučiti materiju, koristiti se bazama podataka, dokumentima javnih institucija, internetom i društvenim mrežama. Sugovornike je uvijek dobro unaprijed (telefonom) pripremiti o čemu će se razgovarati.
- Na snimanju uvijek treba imati ideju što se želi te o tome razgovarati sa snimateljem jer o njegovoj inventivnosti i trudu ovisi koliko će materijal biti dobar. Kakav će biti razgovor, ovisi o novinaru i njegovim pitanjima, koja je dobro unaprijed pripremiti. No mnogo je važnije tijekom razgovora slušati sugovornika jer njegovi odgovori otvaraju najbolja pitanja. Također, na terenu treba osmisliti i snimiti *stand up* ako je potreban za priču

- Nakon snimanja, u redakciji treba dobro pregledati sliku kako bi se odabrali kadrovi i IT tonski inserti te preslušati snimljene razgovore i izabrati bitne i efektne tonove.
- Tekst treba pisati jednostavnim, svima razumljivim jezikom. Kratkim, nedvosmislenim rečenicama treba istaknuti najvažnije. Izbjegavajte digresije, fraze, metafore i opisivanja (za to služi slika). Umjesto niza pročitanih brojki *preko slike*, treba osmisliti grafiku, kao i za dijelove priopćenja, citate iz zakona i sl.

Kod pisanja teksta ključan je *lead* - uvod, odnosno prva rečenica koja privlači gledatelj(ic)e. Prvi *OFF* uvijek je ono što vjest čini viješću, u njemu se nikad ne ponavlja ono što smo čuli u najavi! On otvara prilog i na njemu se gradi struktura, odnosno dramaturgija vijesti ili priče.

Uvod je kratak i brzo bi ga trebao slijediti tonski insert (*IT*, izjava ili *stand up* novinara). Svaki sljedeći *OFF* u tekstu služi za stvaranje mozaika, slijeda priče. Zadnji *OFF* zaokružuje priču i jednako je važan kao prvi. Koliko je u priči elemenata, ovisi o formatu i trajanju.

Izjava sugovornika vrlo je važan dio jer on(a) je subjekt - autentičan akter i nositelj događaja od kojeg tražimo i dobivamo stav, tvrdnju ili svjedočenje. Pritom je važna i njegova/njena šutnja, emocija, mimika ili strah od neugodnog pitanja - koji često daju jasniji odgovor od riječi. Najbolji su kratki i efektni tonovi u kojima je izrečena ključna misao, ali ipak ne prekratki, jer u njima ne percipiramo sugovornika i ne stignemo ga potpisati. Dugi tonovi su, pak, dosadni, ruše dinamiku priče.

Novinarski *STAND UP* vrlo je zahtjevan element priče i nije uvijek nužan. Mora biti dobro osmišljen, kratak i jasan. Njime ćemo pojačati autentičnost priče (reporter na mjestu zbivanja), može poslužiti za dramaturški prijelaz ili kada za priču nemamo odgovarajuću sliku. Nikada ga ne treba staviti na početak (novinar nije vjest), nego u priču (premošćivanje) ili na kraju (zaokruživanje ili zaključak).

Svaki snimljeni kadar ima IT TON (natural sound), no *IT TON* o kojem ovdje govorimo samostalni je dio priloga i često je u priči bolji, važniji i upečatljiviji od rečenice ili izjave (šum, udarac, plač i sl.). To je često neplanirana, spontana situacija sa snimanja i zato je *IT TON* moćan.

Grafika je jak pomoćni alat, upotrebljava se u svim novinarskim formama (najava, vijest i prilog). Upotpunjuje vijest i sadržaj čini jasnijim.

Kao i vijest ili priča, i struktura svake informativne emisije jednako je bitna. Slaganje, odnosno uređivanje i dramaturgija emisije, uči se kao i pisanje vijesti i izrada priloga. S vremenom ono je sve lakše, no ne smije se upasti u rutinu. Za početak, treba se osloniti na osnovnu strukturu TV vijesti, a pravila poretka su:

- **U tijeku (*On-going*)** – vijest koja se upravo događa, koju bi poslije morao pratiti *follow-up*.
- **Blizina (*Proximity*)** – vijest koja je prostorno bliska i neposredno utječe na našu najbližu okolinu te istodobno izaziva emociju.
- **Važnost (*Significance*)** – vijest koja je životno važna za najveći broj ljudi.
- **Sukob (*Conflict*)** – vijest o borbi suprotstavljenih strana (civilizacijski sukob mišljenja, čovjek u borbi protiv sustava).
- **Istaknutost (*Prominence*)** – vijesti zanimljive svima, a da nužno ne budu žutilo.

Svakako treba uzeti u obzir da se vijesti uvijek slažu tako da je na početku priča dana zbog koje ćemo se zabrinuti ili koja će nas potaknuti na razmišljanje, a ona na kraju emisije trebala bi nas zabaviti ili još bolje - nasmijati.

Predugi čitanci bez tona i predugi prilozi bez *storytellinga* i više sugovornika, s lošom slikom, bez grafika i IT tona automatski znače lošu kvalitetu.

Imperativ u medijima već je odavno biti prvi kad god je moguće. To ponajprije znači da na događaj treba reagirati brzo (javljanjem uživo koje daje uvjerljivost, neposrednost, emociju). Prvi se može biti i otkrivanjem uzroka nekog događaja, a najbolje je biti prvi i ujedno relevantan, što se postiže vlastitim istraživanjima, otkrivanjem vijesti i pričama.

U poslu uvijek trebamo znati za koga radimo - za gledatelj(ic)e, te iz toga izvlačiti odgovor na pitanje zašto publika program koji

”
proizvodimo gleda ili ne gleda, odnosno zašto je taj program utjecajan ili to nije. Odgovor je sadržan u (ne)kvaliteti programa:

DOBRO	LOŠE
Zanimljivi i jasni	Dosadni i zbunjujući
Nepriistrani	Priistrani
Pouzdati	Nepouzdati
Profesionalni	Neprofesionalni
Imamo dobru sliku i žive ljude	Imamo sliku sastanaka i dužnosnika
Svježi i često uživo	Stari, sve već viđeno
Korisni i bitni ljudima	Nebitni i beskorisni ljudima
Puni ideja	Predvidljivi
Imamo vijesti sa svog područja	Imamo svašta, osim onog što bismo trebali imati

S pojavom novih medija, televizijski su stručnjaci odmah shvatili da im je zbog njihove brzine i masovnosti stigla ozbiljna konkurencija s kojom se teško boriti. Zato oni sve više služe i za naknadu objavu sadržaja pa gotovo da nema televizije čiji *news* format, priloge, sirove snimke ili izjave nećete pronaći na društvenim mrežama (WEB, Facebook ili YouTube).

Riječ, dvije za kraj

Koliko ste vijesti zamijetili na putu od kuće do redakcije, pitala nas je svakodnevno urednica kad smo počinjali kao novinari i od tada stalno promatram svijet oko sebe i razgovaram s ljudima. Vijesti su svuda oko nas, samo ih treba prepoznati.

“U svom radu novinari su dužni braniti ljudska prava, dostojanstvo, slobode i vrijednosti, uvažavati pluralizam ideja, opirati se svim oblicima cenzure, pridonositi jačanju pravne države i kao dio javnosti sudjelovati u demokratskoj kontroli moći i vlasti.”

(Kodeks časti hrvatskih novinara)

Sjetite se uvijek ovih riječi i nikada ne zaboravite da novinarski nerad (loše novinarstvo) - jednako kao i pokušaji ili blokada našeg rada (cenzura) - slabe demokraciju! Ne zovu nas uzalud sedmom silom i četvrtim stupom vlasti – od nas se očekuje da se u obrani istine javno suprotstavljamo političkim ili gospodarskim moćnicima i da uvijek budemo na strani građana.

4. SINOPSISI TELEVIZIJSKIH EMISIJA

Split, 17./18. veljače 2018.

Sinopsis lokalnih vijesti od 18. veljače; Trajanje: 10 minuta

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		10"
HEADLINES		30"
NAJAVA	Dok Brodosplit ima sve više posla, Uprava najavljuje smanjenje plaća	20"
PRILOG	<p>OFF: Snimamo radnika Škvera u njegovom obiteljskom okruženju. Kamera bilježi uvjete života, skromnost, naglasak na detaljima, radničke ruke, bore na licu, kuhinja i slično.</p> <p>TON: Radnik</p> <p>OFF: Kadrovi pripremanja radnika za posao (s posla), arhivske snimke škvera, total u kojemu se vidi puno radnika, živost u Škveru</p> <p>TON: Josip Jurišić, glasnogovornik Brodosplita (telefonom)</p> <p>OFF: Arhiva Škver; sindikalist telefonira, prolazi ispred kamere</p> <p>TON: Sindikalist (snimljen na Rivi)</p> <p>STAND UP: Reporter ispred porte govori o nevjerici radnika koji vide da Škver sve bolje radi, a najavljuje im se smanjenje plaće</p> <p>GRAFIKA: Usporedba poslovanja u 2016. i 2017.</p> <p>OFF: Kontrast u slici i riječima između teških uvjeta života radnika i povećanja obima posla Škvera. Po mogućnosti par podataka i slika o plaćama, voznom parku, pogodnostima koje ima Uprava</p>	2'
NAJAVA	Kronologija afere Karepovac uoči sjednice Gradskog vijeća	20"
PRILOG	<p>OFF: Arhivske snimke prosvjeda s Rive, gomila smeća, ljudi sa začepljenim nosevimima i s maskama. Švenk od gomile smeća na Karepovcu do kuće sugovornika</p> <p>TON: Stanar s Karepovca (ispred kuće)</p> <p>OFF: Arhivske snimke Karepovca; zgrada gradske Vijećnice</p> <p>TON: Jelena Hrgović, zamjenica Gradonačelnika (HDZ)</p> <p>OFF: Arhivske snimke</p> <p>TON: Marijana Puljak, Pametno</p> <p>TON: Ante Čikotić, Most</p> <p>OFF: Kratak kadar Karepovca pa snimke uređenog Karlovca, krupni kadrovi cvijeća</p> <p>TON: Damir Mandić, gradonačelnik Karlovca (kako su riješili sličan problem)</p> <p>OFF: Arhivske snimke prosvjeda, sugestibilni kadrovi prozora i vrata Vijećnice (čeka se odluka)</p>	2'

ČITANAC	Dalija Orešković se povlači iz utrke za novi mandat na čelu Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa	25"
TON	Dalija Orešković (telefon + grafika)	25"
NAJAVA	Skuplji lijekovi za rijetke bolesti	20"
PRILOG	OFF: Arhivske snimke prosvjeda i bolesne djece; slika uoči sjednice Kluba Rotarijanaca koji će možda prikupljati novac za skupe lijekove TON: dr. Ivan Urlić, Rotarijanac OFF: Kadrovi njegovanja oboljele djevojčice u obiteljskom domu TON: Marina, majka oboljele djevojčice OFF: Liječnik pregledava dijete oboljelo od rijetke bolesti, bolnica TON: Liječnik specijalist OFF: Sastanak udruge pacijenata, krupni kadrovi roditelja, žamor TON: Predstavnik/ca Udruge pacijenata OFF: Slika majke i bolesnog djeteta u kući, Klub Rotarijanaca, arhiva prosvjeda, arhiva bolnice	2'
JINGLE		5"
ČITANAC	Derbi Dinamo-Hajduk, trenutni rezultat	15"
ČITANAC	Europa kup u vaterpolu: Hrvatska-Srbija; podignuta nizozemska zastava umjesto hrvatske	25"
TON	Organizator (priznao grešku i ispričao se)	15"
ČITANAC	Vrijeme sutra	15"
ODJAVA		5"
ODJAVNA ŠPICA		10"

Zagreb, 10./11. ožujka 2018.

Sinopsis nacionalnih vijesti od 8. ožujka; Trajanje: 15 minuta

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		10"
HEADLINES	Europska komisija o reformama, a Vijeće Europe o Istanbulskoj konvenciji Vlada i Sabor o Istanbulskoj konvenciji Širom svijeta obilježen Dan žena	30"
NAJAVA	Reakcije na kritike iz Bruxellesa o nečinjenju Vlade i zastoju reformi te o novoj kritici zbog odgađanja ratifikacije Istanbulske konvencije	30"

PRILOG	<p>IT TON: Ministar financija zvoni na burzi</p> <p>OFF: Zvoni li na uzbunu u državi? Kadrovi s burze, arhivski kadrovi proizvodnja, usluge</p> <p>TON: Zdravko Marić, ministar financija</p> <p>OFF: Arhivski kadrovi siromaštva i iseljavanja</p> <p>TON: Branko Grčić, SDP</p> <p>TON: Maruška Vizek, ravnateljica Instituta za financije</p> <p>OFF: Kao dokaz da smo daleko od europskog prosjeka, navodimo nezavidan ekonomski položaj žena - prijelaz na iduću temu Dana žena i Konvencije</p> <p>GRAFIKA: 3 usporedne brojke Hrvatske i EU (broj zaposlenih žena, odnosi plaća žena i muškaraca te broj žena na rukovodećim pozicijama u biznisu u odnosu na muškarce)</p> <p>OFF: Ministar na burzi u prigodničarskoj međunarodnoj akciji + dolasci ministara na sjednicu vlade</p>	2' 10"
NAJAVA JAVLJANJA UŽIVO	Najava Premijera da Istanbulska konvencija ide u saborsku proceduru za dva tjedna	20"
JAVLJANJE UŽIVO	<p>PITANJE: Neočekivana najava Premijera da Istanbulska ipak ide u proceduru? (slika: sjednica Vlade)</p> <p>REPORTER + TON: Andrej Plenković, predsjednik Vlade (HDZ)</p> <p>PITANJE: Prosvjed „Blagajnica hoće ići na more“ (slika: prosvjed)</p> <p>REPORTER + TON: Bojana Genov, Ženska mreža</p>	2' 30"
NAJAVA	Frka u Saboru oko oporbene inicijative o Istanbulskoj	20"
PRILOG	<p>IT TON: čestitke i dijeljenje cvijeća</p> <p>OFF: Oporba ne vjeruju Premijeru, SDP to naziva <i>spinom</i>, (slika iz Sabora, svečarska atmosfera)</p> <p>TON: Arsen Bauk, SDP</p> <p>OFF: Hrast prijeti referendumom, HNS je sretan, HDZ smiruje koalicijske partnere</p> <p>TON: Marija Puh, HNS</p> <p>TON: Hrvoje Zekanović, HRAST</p> <p>TON: Branko Bačić, HDZ</p> <p>OFF: Most po svome...</p> <p>TON: Nikola Grmoja, MOST</p> <p>OFF: Unatoč inicijativi Vlade, GLAS neće povući inicijativu (arhivske snimke prosvjeda „Sluškinje ustaju za ratifikaciju Istanbulske konvencije“)</p> <p>TON: Anka Mrak Taritaš, GLAS</p> <p>GRAFIKA: Koje su zemlje u Europi ratificirale, a koje ne (Slika: rukovanja i čestitanja u Saboru, dijeljenje cvijeća kolegicama, ruže na saborskim klupama, gužva u Saboru)</p>	3'
ODJAVA	Najava večernjeg Marša žena u Zagrebu	25"

NAJAVA	Španjolke na Dan žena najavile prosvjed na 24 sata na poslu i u kući	20"
PRILOG	IT TON: s prosvjeda TON: prosvjednica (članica sindikata) TON: prosvjednica TON: prosvjednik (podrška ženama) OFF: Snimke prosvjeda diljem zemlje TON: prosvjednica (poznata osoba, gradonačelnica ili glumica)	1' 15"
ČITANAC	Francuska najavljuje restrikcije za poslodavce koji odbiju smanjivati razlike u plaćama između muškaraca i žena GRAFIKA: 25% veće plaće muškaraca	30"
ČITANAC	Suđenje danskom izumitelju Madsenu za ubojstvo novinarkе (snimke ispred suda; arhivske snimke podmornice u kojoj je izbo novinarku nožem 15 puta i raskomadao je)	30"
TON	Tužitelj Odvjetnica Petera Madsena	40"
ČITANAC	Zbog bombardiranja zaustavljena isporuka humanitarne pomoći u istočnoj Guti u Siriji (snimka zaustavljenih kamiona s pomoći; iscrpljeno stanovništvo; bombardiranje grada Dume)	35"
TON	Humanitarni djelatnik/ca UN-a	25"
ČITANAC	Sportski rezultati (Grafika)	40"
ČITANAC	Vrijeme (Grafika)	40"
NAJAVA	Podsjetnik na Marš žena u Zagrebu i drugim gradovima	20"
ODJAVA		10"
ODJAVNA ŠPICA		10"

Rijeka, 21./22. travnja 2018.

Sinopsis lokalnih vijesti od 22. travnja; Trajanje: 20 minuta

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		10"
HEADLINES	Zbog pucnjave u Portorožu gužve na GP Kaštel. Istražujemo je li Istra sigurna Dan planeta Zemlje: hoće li novi plan gospodarenja otpadom povećati broj ilegalnih deponija? Marko Marušić šampion medulinske smotre ulja i uljara „Ulika 2018.“ Tisuću rekreativaca na utrci „Homo si teć“	30"
NAJAVA	Pred početak turističke sezone gužve na granici i pojačane kontrole zbog pucnjave na plaži u Portorožu	30"
PRILOG	OFF: Slika kolona na granici; plaža u Portorožu TON: policijski službenik GP Kaštel (o gužvama i razlogu) IT TON – arhiva, akcija uslijed lažne dojave o bombi STAND UP: Pitanje sigurnosti povezuje s nedavnom lažnom dojavom o bombi i trosatnom zatvaranju graničnog prijelaza TON: turisti i domaći koji prelaze granicu TON: turistički djelatnici GRAFIKA: broj turista na GP-ima u 2017. i prvim mjesecima 2018.	2' 30"
NAJAVA	Premijer najavio mogućnost reaktivacije vojnog dijela Zračne luke Pula	20"
ČITANAC	Boris Miletić o tome da vojni avioni ne idu s turizmom, reakcije i drugih lokalnih aktera	30"
TON	Boris Miletić, predsjednik IDS-a	30"
ČITANAC	Komemoracija u Jasenovcu	1' 10"
NAJAVA	Reakcije istarskih antifašista i Istarskog povijesnog društva na tri kolone u Jasenovcu	20"
PRILOG	OFF: Fotografije tri kolone u Jasenovcu, uvodni kadrovi sugovornika/ce TON: predstavnik/ca Saveza udruga antifašista Istarske županije OFF: Arhivske snimke s antifašističkih skupova. I Društvo povjesničara je zabrinuto. Uvodni kadrovi sugovornika/ce TON: predstavnik/ca Istarskog povijesnog društva OFF: Većina Istrana razmišlja slično... ANKETA: građani Istre o tri kolone u Jasenovcu OFF: Snaga istarskog antifašizma	1' 40"
NAJAVA	Dan planeta Zemlje	30"

JAVLJANJE UŽIVO (1)	Reporter/ka se javlja s divljeg odlagališta u Parku prirode Učka	1' 40"
PRILOG	O projektu evidentiranja divljih deponija u Istri, rezultatima, mobilnim aplikacijama; novi sustav naplate odvoza smeća TONOVI: predstavnik/ca komunalnog poduzeća; predstavnik/ca vlasti; predstavnik/ca oporbe; predstavnik/ca tvrtke koja je razvila aplikaciju ANKETA: građani	
JAVLJANJE UŽIVO (2)	Reporter se ponovo javlja i razgovara s koordinator(ic)om akcije „Zelena čistka“ (Udruga Žmergo)	1' 30"
NAJAVA	Smotra uljara i maslinara „Ulika 2018.“	20"
PRILOG	Izveštaj sa smotre. Snimke sa smotre; arhiva maslinika i proizvodnje ulja TONOVI: šampion 2018.; uljari uvršteni u vodič Flos Olei; organizator/ica; edukatori	2'
NAJAVA	Izveštaj o Danima srpske kulture u Istri	20"
PRILOG	IT TON: spot EKV-a OFF: Ovogodišnji Dani srpske kulture posvećeni su Milanu Mladenoviću iz grupe EKV. Arhivske snimke EKV-a; uvodni kadrovi s izložbe posvećene Mladenoviću TON: posjetitelji izložbe TON: posjetitelj/ica izložbe OFF: Zašto i kako je organizirana izložba, važnost EKV-a i Mladenovića za Istru. Arhivske snimke EKV-a, arhivske snimke Istre 80-ih i 90-ih, fotografije s izložbe, posjetitelji izložbe TON: organizator/ica OFF: O Danima srpske kulture, otkad se organiziraju, tko posjećuje te Dane, srpski turisti u Istri	1' 40"
NAJAVA	Izveštaj s utrke „Homo si teć“	20 "
PRILOG	IT Ton: utrka - ulazak u cilj, slavlje OFF: o utrci, važno je sudjelovati; snimke utrke TON: natjecatelj(i) TON: pobjednik utrke OFF: važnost utrke za Rijeku i Riječane, tradicija; u slici je fokus na publici i zabavi TON: gledatelj/ica OFF: O organizacijskim aspektima, prometu i ostalome; u slici dominiraju totali, snimke iz zraka, eventualni zastoji i problemi TON: organizator OFF: Zaključno o utrci, Rijeci, turizmu, zdravom životu i najava utrke u 2019.	1' 20"
NAJAVA	Prvomajsko offroad natjecanje	20"

PRILOG	IT TON: vožnja OFF: uživanje u vožnji, adrenalin, novo iskustvo; snimke vožnje TON: vozači OFF: O offroadu i utrci; snimke vožnje u natjecateljskim vozilima u šumi i na poligonu TON: organizator/ica OFF: najava utrke, kad, gdje, tko sudjeluje, ulaznice, popratni sadržaji	1' 20"
ČITANAC	GRAFIKA: Vrijeme	15"
ODJAVA		5"
ŠPICA		10"

Osijek, 4./5. svibnja 2018.

Sinopsis lokalnih vijesti od 5. svibnja; Trajanje: 20 minuta

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		10"
HEADLINES	Demografske mjere Predsjednice RH 140 godina Crvenog križa Motoristi na cestama	30"
NAJAVA	Demografske mjere	30"
PRILOG	IT TON – klinci se igraju OFF: Prazan Korzo u Slavonskom Brodu GRAFIKA: 4 mjere (neslužbeno) OFF: Pozitivna diskriminacija majki. Arhivske snimke žena na poslu TON: zaposlena majka OFF: Riješiti problem rada na određeno. Snimke s kolodvora i aerodroma – nesigurnost i prekarni rad jedan od razloga iseljavanja i nemogućnosti planiranja i zasnivanja obitelji TON: sindikat OFF: Pomoć obiteljima bez posla – s druge strane, mnogi su nezaposleni i teško zapošljivi. Arhivske snimke šaltera Centra za socijalnu skrb TON: Centar za socijalnu skrb OFF: Mjere za ruralne krajeve. Snimke obitelji koje žive u dotrajalom stambenom prostoru TON: obitelj OFF: Slika podijeljena na 4 dijela koja dočarava 4 mjere/problema, uz pitanje bi li to bilo dovoljno za zaustavljanje iseljavanja	2' 30"

NAJAVA	Razgovor s dvoje stručnjaka na temu demografskih problema i predloženih mjera	10''
RAZGOVOR U STUDIJU	GOŠĆA: ekonomistica s Ekonomskog fakulteta u Osijeku GOST (telefonom): demograf iz Zagreba	3' 50''
NAJAVA	Najmanja nezaposlenost u zadnjih 16 godina	20''
PRILOG	OFF: Arhivske snimke nezaposlenih na šalterima HZZ-a. Arhivske snimke sezonskih radnika. Pitamo se je li razlog smanjenja nezaposlenosti iseljavanje, brisanje iz evidencije, početak sezonskih poslova, tj. njihova kombinacija ili oporavak gospodarstva TON: Analičarka Hrvatskog zavoda za zapošljavanje OFF: Kadrovi sugovornice, prošlogodišnja sezonska radnica koja se sprema na sezonski sajam poslova u Osijeku TON: sezonska radnica OFF: Dugogodišnja nezaposlena osoba krati dane uobičajenim aktivnostima TON: Nezaposlena osoba OFF: Arhivske snimke; zaključak	2'
NAJAVA	140 godina Crvenog križa	20''
JAVLJANJE UŽIVO	Reporter se javlja iz prostorija Crvenog križa	30''
PRILOG	OFF: Arhiva o poplavama i koliko su važni djelatnici/e Crvenog križa kad nas zadese nevolje TON: volonter IT TON: Puni se akumulator auta OFF: Snimke posjeta osobi u potrebi TON: osoba u potrebi OFF: zaključno zašto je važan Crveni križ	2'
JAVLJANJE UŽIVO	Reporter razgovara s ravnateljicom Crvenog križa	2'
NAJAVA	Upozorenje MUP-a motociklistima kojih je u proljeće sve više na cesti i najava predstojećeg Moto krosa	20''
PRILOG	IT TON: brujanje motocikla OFF: Snimke motociklista po gradu i ekipa u Moto klubu TON: Moto klub OFF: Motociklisti po gradu, policajac ih zaustavlja i pregledava TON: Policija IT TON: promjena guma GRAFIKA: Što je sve potrebno provjeriti na motociklu prije proljeća TON: Stanica za tehnički pregled OFF: Zaključno o sigurnosti motociklista i ostalih sudionika u prometu	1' 40''
NAJAVA	Umjetnički performans na Korzu u Slavonskom Brodu – civilna organizacija Arthea	20''

PRILOG	<p>IT TON: performans OFF: Snimke družine koja izvodi nastup „Situacijski performativan orkestar mobitela, propituje odnos Čovjek vs. Tehne“ TON: studentica koja je nastupila u sklopu družine OFF: Objašnjenje performansa; snimke publike i nastupa TON: gledatelji IT TON: zvoni mobitel OFF: Snimke ljudi s mobitelima, ovisnost o tehnologiji TON: organizator(ica) OFF: Snimke ljudi u prirodi, bez mobitela; zaključak</p>	1' 20"
NAJAVA	Sport	20"
JAVLJANJE UŽIVO	Reporter se javlja s utakmice Croatia Đakovo – Marsonija (3. HNL – istok)	40"
ČITANAC	GRAFIKA: vrijeme	15"
ODJAVA		5"
ŠPICA		10"

Zagreb, 19./20. svibnja 2018.

Sinopsis nacionalnih vijesti od 17. svibnja; Trajanje: 25'

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		10"
HEADLINES	Afera Hotmail i reakcije Presuda Tinu Šunjergi Hrvatska preuzela predsjedanje Vijećem Europe Međunarodni dan borbe protiv homofobije	40"
ČITANAC	Portal Index.hr o premijerovom sudjelovanju na sastancima Grupe Borg u aferi Hotmail; snimke (screenshots) napisa s portala	30"
TON	Andrej Plenković, predsjednik Vlade (HDZ)	2'
NAJAVA	Reakcije na nova otkrića u aferi Hotmail	15"
PRILOG	OFF: Otkriće Index.hr-a; snimke Index.hr napisa; arhivske snimke Grupe Borg, arhivske snimke premijera; sporni mailovi TON: Ilko Čimić, novinar Index.hr-a (o tome hoće li biti novih objava mailova) IT TON – saborski hodnici OFF: Reakcije u Saboru; snimke Sabora, arhiva TON: Niz tonova oporbe i vladajućih kao reakcija na novo ot- kriće OFF: Arhivske snimke Agrokora, Todorića, Martine Dalić, mailova, Grupe Borg. Zaključak	2' 45"
ČITANAC	Guverner Vujčić smiruje situaciju	30"
TON	TON: Boris Vujčić, guverner HNB-a	20"
NAJAVA	Presuda Tinu Šunjergi	20"
PRILOG	TON: sutkinja (izriče presudu) OFF: Suđenje, snimke iz sudnice IT: gužva ispred sudnice, odvjetnici i novinari TON: tužitelj TON: odvjetnik Tina Šunjerge OFF: Retrospektiva zločina, arhivske snimke s mjesta zločina	1' 40"
NAJAVA	Javljam se uživo iz Danske povodom hrvatskog preuzimanja predsjedanja Vijećem Europe	20"
JAVLJANJE UŽIVO	Reporter se javlja i govori o značaju hrvatskog predsjedanja Vijećem Europe i o kritikama koje nam je VE uputilo prije dva dana zbog eskalacije govora mržnje u javnom diskursu i jačanja nacionalizma TON: predstavnik Vijeća Europe TON: Marija Pejčinović Burić, Ministrica vanjskih i europ- skih poslova (HDZ)	2' 30"

NAJAVA	Okruglu stol o slikovnici „Moja dugina obitelj“	20''
PRILOG	IT TON: arhivske snimke zviždanja s Povorke ponosa OFF: Održan okrugli stol o slikovnici koja prikazuje život djece s istospolnim roditeljima TON: autor slikovnice OFF: značenje slikovnice za istospolne parove TON: istospolni par OFF: značenje slikovnice za društvo u cjelini TON: predstavnicu Lezbijske grupe Kontra OFF: Kako je došlo do kreiranja slikovnice, financijske potpore, distribucija, kako nabaviti primjerak	1' 40''
NAJAVA	Sociološka analiza aktualnog društvenog trenutka	10''
RAZGOVOR U STUDIJU	GOST: Renato Matić, sociolog (odgovara na pitanja o porastu govora mržnje, nacionalizmu, nasilju, kritikama Vijeća Europe, položaju manjina)	4' 50''
ČITANAC	Sastanak u Sofiji oko proširenja Europske unije	40''
TON	Emmanuel Macron, predsjednik Republike Francuske	20''
NAJAVA	Summit lidera arapskih zemalja i analiza stanja na Biskom Istoku	20''
PRILOG	Arhivskim snimkama pokrivamo analizu stanja na Bliskom Istoku TON: analitičar	2' 30''
ČITANAC	Otkriveno da je američki predsjednik Donald Trump ipak platio prostitutku	30''
NAJAVA	Sport - Hrvatska nogometna reprezentacija je 18. na svijetu	20''
PRILOG	IT TON: s utakmice hrvatske reprezentacije GRAFIKA: FIFA-ina ljestvica s pozicijama Hrvatske i suparnika na Svjetskom prvenstvu u Rusiji OFF: Mjesec dana do početka prvenstva; arhivske snimke naše reprezentacije i suparničkih reprezentacija TON: Zlatko Dalić, izbornik hrvatske reprezentacije OFF: Forma naših glavnih igrača; arhivske snimke klupskih natjecanja TON: Joško Jeličić, nogometni analitičar (očekivanja od reprezentacije) OFF: Bankari predviđaju slab plasman Hrvatske; arhivske snimke nogometnih utakmica hrvatske reprezentacije i navijač(ic)a TON: Zlatko Dalić OFF: Detalji o Svjetskom prvenstvu u Rusiji, natjecanju, stadionima, navijačima; arhivske snimke ruskih stadiona	1' 30''
ČITANAC	GRAFIKA: Vrijeme	30''
ODJAVA		10''
ŠPICA		10''

5. ANALIZA DOBRIH I LOŠIH RADIJSKIH PRAKSI S PREPORUKAMA

Silvija Šeparović

RADIO – MOĆAN, AKO NE I MOĆNIJI

Prve četiri note Beethovenove *Pete simfonije*, koje odgovaraju Morseovu znaku za slovo V (*victory*-pobjeda), značile su nadu u slobodu slušateljima BBC-ja na okupiranim teritorijima Europe u Drugom svjetskom ratu. Radio drama Orsona Wellesa vjerno je imitirala stvarnost i izvještavanje o najezdi vanzemaljaca i tako proizvela masovnu paniku. U građanskom ratu u Ruandi riječ novinara s radija zvala je na masovna ubojstva neprijateljskog plemena (ubijeno je 800 tisuća ljudi): novinarima je suđeno i presuđeno za poticanje na genocid. Jedan ranojutarnji radijski program otkrio je da je izvještaj o oružju masovnog uništenja na temelju kojeg je Velika Britanija krenula u intervenciju u Iraku bio “prenapuhan”. Nakon emitiranja tog programa zatrešla se vlada u Londonu, morao je odstupiti njezin PR stručnjak odgovoran za to namještanje, ubio se novinarov izvor, osnovana je posebna komisija o tom slučaju.

Ove ilustracije toga koliko radio može biti moćan jednako dobro ocrtavaju i moć informacija i odgovornost onoga koji je prenosi.

Možda se malim redakcijama lokalnih radija čini nemogućim biti toliko utjecajnim, no možemo zamisliti da je npr. slušajući dramu Radija Gorski kotar stanovništvo u panici bježalo od snježne lavine koje nije bilo, da su novinari hrvatskog radija negdje u Slavoniji osuđeni za to što su u programu poticali na masovnu tučnjavu između susjednih sela koja je završila s nekoliko smrtno stradalih ili da je neki lokalni radio iz Rijeke objavio tajnu korespondenciju potpredsjednice vlade iz koje je bilo jasno da je izvještaj o naoružavanju lokalne policije u graničnim područjima zbog koje je središnji MUP krenuo u intervenciju na granici - namješten. I da je tim slijedom nastala kriza vlade i palo nekoliko ostavki...

Nema, dakle, velikih i malih, nema prevažnih i manje važnih medija: moć im se mjeri jednakim mjerilima, čak je često lokalni medij moćniji od nacionalnog. Ta moć može biti i najjače oružje samoobrane lokalnih medija od utjecaja lokalnih šerifa, no za njim lokalci, kako se iskristaliziralo tijekom radionica, ovdje rijetko kada posežu. Odnos lokalnih medija i lokalne politike u najblažem je obliku neka vrsta miroljubive koegzistencije u kojoj je politici ugodno i komotno dok mediji tek zuje bez pretjeranog ometanja. Neki iznijeti primjeri pokazali su da lokalne vlasti doživljavaju lokalne medije kao vlastite servise ili megafon, a da mediji olako pristaju na takve ucjene - bilo zbog strukture vlasništva (lokalna vlast i dalje drži dio vlasništva u medijima, a i financira dio programa), bilo zbog činjenice da su u manjim sredinama osobne veze i utjecaji snažno isprepleteni. Kakvi god izgovori bili, u takvim okolnostima novinari su se vjerojatno ogriješili o profesionalna i etička načela, teško da su obavili svoj zadatak kontroliranja vlasti, nisu odražavali pluralizam ideja i opcija, što znači da na koncu nisu zadovoljili ustavno pravo javnosti na informaciju.

Iako su neki sudionici radionica isticali kako je za to potrebna hrabrost (najčešće uslijed straha od gubitka posla), riječ je ipak samo o tome da treba slijediti temeljna pravila struke i načela profesije. Ako to nisu u stanju, novinarke i novinari trebali bi sami potražiti drugi posao.

I “velike” i “male” medije i njihove novinare veže ista obveza prema točnoj, jasnoj, dobro istraženoj, objašnjenoj, pravovremeno posredovanoj informaciji i pravo građana na upravo takvu informaciju: sve su to prava i obveze ispisane od Ustava do kodeksa novinarske struke. I to je nešto što obavljajući svoj posao treba imati na umu svaki novinar, makar i na najmanjoj lokalnoj radio stanici. Bez toga nema kvalitetnog informativnog programa - nema ga bez rudarskog provjeravanja činjenica i izvora, postavljanja pravih pitanja, konzultiranja vjerodostojnih izvora, analitičara i stručnjaka, inzistiranja i oslušivanja te uključivanja lokalne zajednice i građana, suradnje s njima. Nad svakom informacijom treba se zamisliti, bdjeti - otkud stiže, kome ide u korist, je li baš svako priopćenje vijest sama po sebi, što s objavama na Facebooku i Twitteru, je li informacija dovoljno provjerena (načelo barem dva izvora), kada je objaviti?

Prokletstvo “lokalaca”

“Lokalcima” se mora priznati da rade u specifičnim uvjetima - u malim timovima, ograničenih su sredstava, često prisiljeni baviti se svime i svačime u redakciji i radiju (pa i onime što nema veze s novinarstvom), i kao i u ostalim lokalnim medijima u pravilu su pod pritiskom lokalnih moćnika. S dugogodišnjim iskustvom rada u malim timovima, na lokalnim radijima i s povremenim uvidom u rad velikih, nacionalnih te televizijskih i radijskih sustava koji na raspolaganju imaju baš sve za kvalitetan rad, potpuno razumijem takve uvjete. Ali opet, ništa od toga ne može biti pokriće za loše ili nedovoljno dobro obavljen posao. I na nacionalnoj i na lokalnoj razini - vijesti su uvijek vijesti, zvuk je uvijek zvuk, obrađena informacija ili priča je uvijek dobro ili loše obrađena informacija ili priča. Za sve naprosto vrijede isti kriteriji.

U vijestima lokalnih radija često nema “radija” to jest zvuka koji ga čini, iščitavaju se stranice i stranice teksta bez ijednog tona, ijedne zvučne intervencije. To, naravno, biva i zato što redakcijama nedostaje ljudi, reportera koji će otići na teren i donijeti materijal. No, čak i u tim uvjetima, u ovo tehnološko doba teško je reći da baš nije bilo moguće *okrenuti* neki telefonski broj i snimiti izjavu, dogovoriti izjavu uživo, dogovoriti da se sugovornik sam snimi vlastitim mobitelom ili razmijeniti terensku snimku s kolegama.

Produkcija naših lokalnih radija varira. Tako postoje produkcije informativnog programa koje u tehničkom smislu jesu suvremeni radijski izraz ili mu u načelu odgovaraju, dok se često čuje siromašna produkcija koja ne dostiže ni neke osnovne tehničke standarde (kao što su na primjer neprilagođene zvučne razine *jinglova*, podloga i glasa), a o usklađivanju s audio-izrazom trećeg tisućljeća (a taj pretpostavlja dinamiku u izvedbi i bogatu audio opremu) da se i ne govori.

Sadržajno, u emisijama iz slučajnog izbora Agencije za elektroničke medije iz informativnih programa lokalnih radija - jasno se razabire da su lokalni mediji u svom informativnom programu u pravilu reaktivni, iz predočenih emisija je jasno da radio stanice rijetko same otvaraju teme ili same odlučuju pratiti neku pojavu ili događaj. Njihovi najčešći sugovornici su osobe iz vlasti, oporbeni redovi rijetko se tu čuju, rijetko kada za

čuti je neki reportažni isječak a još se rjeđe u vijestima i središnjim informativnim emisijama konzultira one kojima se obraća - građane, čak ni anketom. Iz nekih primjera jasno je da je pri pripremi vijesti korišten uvijek isti izvor - npr. lokalni čelnik te dnevni policijski izvještaj uz dodatak nekih lokalnih najava. Forma klasičnog priloga od 2 do 4 minute u kojemu se početne informacije šire i obrađuju iz više kutova, s nizom sugovornika - aktera i stručnjaka, svjedoka, gotovo je odumrla u klasičnom informativnom programu - a ako se i pojavljuje, svrstana je najčešće u zasebne, specijalizirane emisije.

Moralo bi i moglo puno bolje

I svemu tome unatoč, analiza Agencije za elektroničke medije pokazuje da je radio i dalje najkonzumiraniji lokalni medij (Analiza društvenog utjecaja Fonda za pluralizam i raznovrsnost elektroničkih medija i učinaka sufinanciranih programa na lokalnoj i regionalnoj razini od 2013. do 2015.). Ovi rezultati trebali bi poslužiti da se radi bolje i opravda veliko povjerenje slušatelja. Kao medij, radio nudi sjajne mogućnosti, napose na lokalnoj razini, tim više ako je izbjegao zagrljaj radijskih "lanaca" pa ne primjenjuje generičke izričaje i vijesti formatiranih radio stanica.

Radio u doslovnom smislu riječi, poput radijske postaje iz poznate serije "Život na sjeveru", može biti pravi susjed i prijatelj. Brz je, informaciju može prenijeti odmah, audio snimke mogu se prenositi iz snimača ili mobitela gotovo u istom trenutku... Radijskom sadržaju se, istina, ne može vraćati kao u tisku i k tome nema sliku koja sama po sebi govori, pa mu je izvedba izuzetno važna. To zahtijeva da se vijesti i ostali programi čitaju uvjerljivo, razgovijetno, odgovarajućom brzinom, životno, samouvjereno, dinamično, s naglascima (u riječi i u glasu) i s pauzama na pravim mjestima. *Suhi* čitani sadržaj bez snimljenog materijala zamara slušatelje, ne zadržava interes i zato je uvijek važno imati snimljene tonove, dobro ih i pažljivo montirati, plasirati na pravom mjestu i u pravom kontekstu. Izbor tonova za emitiranje trebao bi pasti na one koji su najvažniji i najzanimljiviji (možda i najbolje izvedeni) za određenu vijest. Izjave i drugi tonski zapisi koji se izaberu ne bi se trebali "puštati" u njihovom totalu, reže ih se tamo gdje logično završavaju i pritom bi bilo dobro da nisu dulji od 30 sekundi.

Dobar informativni program pretpostavlja temeljito planiranje - to znači da redakcija vijesti/dežurni novinar u pravilu unaprijed znaju što ih (danas ili sutra) čeka, istovremeno "prate" vijesti koje se upravo počinju događati ili događaju. I s time u skladu oblikuju se pojedine emisije vijesti, strukturiraju temeljem važnosti, vremenskog nastanka i zanimljivosti. Emisije vijesti u svim programima objavljuju se (s nekim iznimkama) svakih sat vremena i dakako da se u tako frekventnoj produkciji informacije moraju ponavljati. No iz sata u sat njihova se važnost i oblici mijenjaju - mijenja se poredak vijesti, njihova dužina, dodaje, skraćuje ili miče izjava/ton... Engleska riječ za vijesti ili novosti - *news* - sama po sebi kao da objašnjava što su emisije vijesti - one slušatelja uključuju u aktualni trenutak, obavještavaju ga o svim za njega važnim i relevantnim informacijama, nude mu se dodatna objašnjenja ako je potrebno (iako u kraćoj formi) pa i komentari. Forme su razne - čitana vijest, vijest s tonom ili tonovima, javljanje uživo, reporterski snimljeni izvještaj (s tonovima ili bez), u slučaju *breaking news* situacije - novinar/komentator uživo u studiju, izvještaj i kratki razgovor novinara s terena s osobom na licu mjesta...

Središnje informativne emisije, koje u pravilu traju od 15-20 minuta, pokazuju se prilično zahtjevnim zalogajem za male redakcije koje često uređuje i "puni" samo jedan/jedna novinar/novinarica. Tome se može doskočiti planiranjem - aktualne vijesti mogu se zadovoljiti s 5-7 minuta aktualnih informacija i onda se središnji dio emisije treba posvetiti jednoj ili dvjema temama koje se unaprijed isplaniraju i *isproduciraju*. Takav prilog može pripremiti novinar koji je odrađivao neku drugu šihu u programu (ovisno o veličini redakcije). Općenito, informativne emisije treba tretirati kao zasebnu cjelinu s vlastitom strukturom, ritmom, zvukom, koji slušatelja vode kroz sadržaj.

Aktualna tema može se i treba pojavljivati u programu u različitim oblicima i protezati po programu - u obliku vijesti, u prilogu u središnjoj emisiji, u posebnoj emisiji koja će se posvetiti upravo toj temi, kontakt programu i šire. Teme za koje redakcija odluči da su posebno važne za javni interes mogu zavrijediti čak cijelu kampanju ili serijal koji će onda imati i vlastiti branding (samo tome posvećene jingleove, pomno razrađeni programi i emisije raspoređeni po cjelokupnom programu, tema obrađena sa svih relevantnih strana). Dio sadržaja završava i na

društvenim mrežama bilo kao najava, snimka izdvojene izjave, kao *podcast* emisija. A tome služe Facebook, Twitter, Instagram, Mixcloud i Soundcloud, pa i video platforme.

Mogućnosti je bezbroj: tehnologija danas ima rješenje za gotovo sve, a k tome se i unaprjeđuje iz dana u dan. Samo se, dakle, treba upustiti u novinarski posao i na umu uvijek imati svoj najjači radijski adut - zvuk.

Jedno, ipak, uvijek ostaje isto – loše obavljen novinarski posao ne može sakriti baš ništa pa ni najbolja produkcija ni politički zaštitnici. A to će na kraju prepoznati i slušatelji.

6. SINOPSIS I RADISKIH EMISIJA

Split, 17./18. veljače 2018.

Sinopsis lokalnih vijesti od 18. veljače u 16 sati; Trajanje: 6 minuta i 15 sekundi

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
INTRO VIJESTI		15"
PRILOG	Derbi Dinamo-Hajduk, donosimo rezultat na poluvremenu, prikaz igre, stanje na tablici važnost utakmice TON: policija (o navijačima i sigurnosnom aspektu)	1' 10"
NAJAVA	Povlačenje kandidature Dalije Orešković	10"
PRILOG	Dalija Orešković povukla je kandidaturu za obnovu mandata na čelu Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa TON: Dalija Orešković (telefonom) TON: antikorupcijski stručnjak (govori o važnosti njenog dosadašnjeg rada i posljedicama odustajanja)	1' 30"
NAJAVA	Pronađene ljudske kosti na Biokovu	10"
PRILOG	Na Biokovu su pronađene ljudske kosti, a sumnja se na 32-godišnjeg Poljaka koji je nestao prije tri godine TON: HGSS Kronologija događanja TON: HGSS Upozorenja o opasnostima pri penjanju na planine; obavijesti pred nadolazeću turističku sezonu	1' 20"
ČITANAC	Najavljujemo sutrašnju sjednicu Gradskog vijeća o aferi Karepovac	30"
ČITANAC	Bob reprezentacija Hrvatske odradila prve dvije vožnje u kvalifikacijama za Olimpijske igre; trenutna pozicija	30"
ČITANAC	Vrijeme	20"

Zagreb, 10./11. ožujka 2018.

Sinopsis nacionalnih vijesti od 8. ožujka u 12 sati; Trajanje: 7 minuta

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		5"
HEADLINES	Strukturne reforme nisu napredovale, ocijenila Europska komisija Plenković najavio: Istanbulska konvencija za dva tjedna na Vladi TON: Andrej Plenković, predsjednik Vlade (HDZ)	20"
JINGLE		
PRILOG	OFF: Europska komisija je ocijenila da su strukturne reforme u Hrvatskoj u zastoju već tri godine. Kritikama se pridružila i predsjednica republike Kolinda Grabar Kitarović. TON: Andrej Plenković, predsjednik Vlade (HDZ) OFF: EK kritizira i nove očekivane rashode uslijed donošenja Zakona o hrvatskim braniteljima, ističući da su već sada braniteljske mirovine dvostruko veće od običnih. TON: Tomo Medved, ministar hrvatskih branitelja (HDZ) OFF: Značenje kritika EK TON: Branko Baričević, šef predstavništva Europske komisije u Hrvatskoj OFF: Pojašnjenje strukturnih reformi u kojima Hrvatska kasni: reforma javne uprave, mirovinskog, zdravstvenog i obrazovnog sustava TON: ekonomistica (pojašnjava što su strukturne reforme i zašto su važne) OFF: perspektiva Hrvatske i zaključak	2'
JINGLE		
ČITANAC	Premijer najavio da će Istanbulska konvencija biti na Vladi za dva tjedna: kronologija i kontekst	1'
TON	Andrej Plenković, predsjednik Vlade	15"
JINGLE		
ČITANAC	Uz Dan žena Vijeće Europe pozvalo na ratifikaciju Istanbulske konvencije	30"
JINGLE		

PRIOLOG	<p>OFF: Istraživanje je pokazalo da su žene u Europskoj uniji i dalje slabije plaćene od muškaraca. Podaci za EU</p> <p>TON: Vladin Ured za ravnopravnost spolova (iznose podatke za Hrvatsku i mjere koje se provode za smanjenje razlika)</p> <p>OFF: Podaci ne otkrivaju cijelu sliku (struktura poslova na koje se žene prijavljuju, diskriminacija, porodiljni dopusti...)</p> <p>TON: ekonomistica (o problemu nejednakosti plaća i posljedicama po društveni razvoj)</p> <p>OFF: Uzroci slabije plaćenosti žena</p> <p>TON: ekonomistica (o rješenjima)</p> <p>OFF: zaključak</p>	1' 15"
JINGLE : SVIJET		
ČITANAC	Odgođena isporuka humanitarne pomoći predviđena za Istočnu Gutu	30"
JINGLE		
ČITANAC	Počelo dansko suđenje godine: Peter Madsen ustraje da nije ubio novinarku Kim Wall	25"
JINGLE : VRIJEME		
ČITANAC	Vremenska prognoza	20"
ODJAVA		5"

Rijeka, 21./22. travnja 2018.

Sinopsis lokalnih vijesti od 22. travnja u 16 sati (Istra); Trajanje: 10 minuta

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		10"
HEADLINES	Prvi topli vikend u Istri - privukao veliki broj turista Uz komunalne redare u Poreču ove sezone i zaštitari Gradonačelnik Pule ponovno protiv vojnih aviona nad Istrom	30"
JINGLE		
PRILOG	Prvi topli vikend u Istri - informacija o broju turista (podaci TZ Istarske županije i istarskog Operativno-komunikaci- jskog centra policije) TON: ugostitelj (ugostitelji spremno dočekali tople dane) TON: turisti TON: Turistička zajednica Istarske županije	1'
JINGLE		
PRILOG	Uz komunalne redare u Poreču ove godine rade i zaštitari – objašnjavamo zašto grad uvodi zaštitare uz komunalne redare (redari nemaju ovlasti za pregled i sankcioniranje vlasnika štandova bez dozvole) TON: legalni vlasnik štanda (govori o nelojalnoj konkuren- ciji) TON: Loris Peršurić, gradonačelnik Poreča (IDS) - navodi razloge, osnovu za uvođenje i način rada zaštitara TON: pročelnik (govori o broju i vrsti prekršaja)	2' 30"
JINGLE		
PRILOG	Gradonačelnik Pule Boris Miletić u velikom intervjuu Hini ponovno rekao kako se protivi "novim" vojnim avionima, nakon najave premijera Plenkovića da bi se mogao reaktivirati vojni dio Zračne luke Pula. Podsjećamo na njegovu prethodnu izjavu TON: Boris Miletić, gradonačelnik Pule (IDS) – arhivska snimka izjave o potrebi demilitarizacije	1'
JINGLE		

ČITANAC	Istarskoj županiji nedostaje 8 i pol tisuća radnika, uvozi se radna snaga iz susjedstva	1'
JINGLE		
ČITANAC S TONOM	Booktiga - što se danas događa na festivalu gradske knjižnice Poreč TON: Irides Zović, ravnateljica knjižnice (najavljuje današnja popodnevna i večernja događanja)	1'
JINGLE		
PRILOG	Grupa Nola slavi 25 godina postojanja - prilog s tonovima članova benda te s glazbom grupe Nola	2'
JINGLE : SPORT		
ČITANAC	Nastavlja se Tour of Croatia - informacije o pobjednicima jučerašnje etape koja je išla kroz Istru te najava gdje ide danas	40''
JINGLE : VRIJEME		
ČITANAC	Vremenska prognoza	25''
ODJAVA		5''

Osijek, 4./5. svibnja 2018.

Sinopsis lokalne središnje informativne emisije od 5. svibnja u 16 sati (Vukovar); Trajanje: 20'

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
JINGLE I NAJAVA		15"
HEADLINES	Živi zid iznio skandalozne podatke o menadžerskim ugovorima u vukovarskim gradskim tvrtkama Gradonačelnik odmah odgovorio na prozivke iz Živog zida Središnja tema danas - demografska slika Vukovara	45"
JINGLE		
PRILOG	Konferencija za medije Živog zida o menadžerskim ugovorima u gradskim tvrtkama. Iznose se podaci iz dokumentacije o brojnim povlasticama i enormnim otpremninama - prilog s tonovima s <i>pressice</i>	2'
PRILOG	Reakcije na objavu Živog zida: izvještaj s konferencije za medije gradonačelnika Vukovara Ivana Penave na tvrdnje Živog zida. TON: Ivan Penava, gradonačelnik Vukovara (HDZ) Donosimo kronologiju slučaja. Pokušali smo doći do izjave bivše direktorice Vodovoda s ugovorom s najvećom otpremninom Milice Zebec. Pokušali smo doći i do bivšeg gradonačelnika Željka Sabe u čijem su mandatu potpisani menadžerski ugovori. Kroz nekoliko crtica objašnjavamo što se sve moglo napraviti u Vukovaru s tim novcem.	3'
JINGLE		
RAZGOVOR U STUDIJU	Središnja tema emisije: aktualna demografska slika Vukovara i Hrvatske. GOST: Dražen Žinić, demograf (Institut Ivo Pilar) – osvrt na upravo objavljeni prijedlog demografskih mjera predsjednice Grabar Kitarović. Objašnjenje demografskih problema, uspješni primjeri rješavanja problema u svijetu	6'
JINGLE		
PRILOG	Učenica Vukovarske gimnazije Jelena Lazić osvojila drugu nagradu maturanata srednjih škola za najbolji rad (slika "Biocenoza šume") - tonski prilog u kojem su učenica, mentor, prijatelji iz razreda, roditelji	2'
JINGLE		

JAVLJANJE UŽIVO	Treći dan festivala nematerijalne kulturne baštine, turističkih manifestacija, atrakcija i destinacija "SVI ZAJEDNO HRVATSKO NAJ" - reporter se uključuje s trga - razgovara s pročelnicom gradskog Upravnog odjela za kulturu i turizam Marinom Sekulić te s posjetiteljima i izlagačima	3'
JINGLE		
NAJAVA	U Vukovar na provjeru spremnosti stižu najbolji hrvatski vojnici - ton zapovjednika o tome kakva će to provjera biti i tko stiže	1'
JINGLE : SPORT		
ČITANAC I TON	Jučer održana veslačka regata Svetog Filipa i Jakova – tekst s izjavama	1'
JINGLE : VRIJEME		
ČITANAC	Vremenska prognoza	45"
ODJAVA		10"

Zagreb, 19./20. svibnja 2018.

Sinopsis nacionalne informativne emisije od 20. svibnja u 14 sati; Trajanje: 13 minuta

STUDIO (jingl, najava, odjava)	TONSKE SNIMKE (off/tonovi/slika)	TRAJANJE
ŠPICA		
HEADLINES	Turski predsjednik Erdogan u Sarajevu Odjeci jučerašnjeg Hoda za život i Hoda za slobodu Održana Europska noć muzeja Dinamo prvak Hrvatske	10"
JINGLE		
PRILOG	Ubojstvo žene u Gajnicama. Donosimo vijest uz navođenje crne statistike da je to peta ubijena žena ovog mjeseca u našoj zemlji. TON: policija TON: susjedi TON: udruga za pomoć ženama žrtvama nasilja	1' 30"
NAJAVA	Turski predsjednik Recep Erdogan sletio u Sarajevo	10"
JAVLJANJE UŽIVO	Reporter/ka se javlja s lica mjesta (govori o tome s kime se Erdogan sastaje, ima izjave Dragana Čovića i Bakira Izetbegovića); atmosfera s aerodroma i iz Zetre; analiza posjeta/razlog dolaska - izjava analitičara	2' 50"
JINGLE		
ČITANAC	Niz kratkih vijesti: Vulkan na Havajima sve aktivniji (blokirao najvažniju cestovnu komunikaciju) Ebola u Kongu - 45 zaraženih Europa, Kina i Rusija razmatraju novi sporazum za Iran Palestinski predsjednik Abas treći put u tjedan dana hospitaliziran	1' 30"
JINGLE		
PRILOG	Odjeci jučerašnjih građanskih akcija – Hod za život i Hod za slobodu: atmosfera, anketa (izjave građana iz više gradova); analiza - izjave 2 analitičara, uvjetno rečeno s "lijeve" i "desne" strane scene	3'
JINGLE		
ČITANAC	Ministar zdravstva o izmjenama u sustavu zdravstvene zaštite: u razgovoru za Hinu ministar zdravstva Milan Kujundžić komentirao neke od glavnih primjedbi na prijedlog zakona o zdravstvenoj zaštiti te pojasnio promjene	1'
JINGLE		
ČITANAC I TON	Građani hrle u muzeje, održava se Europska noć muzeja. Izjava kustosa jednog muzeja	1'

JINGLE: SPORT		
ČITANAC I TON	Dinamo prvak Hrvatske TON: Nikola Jurčević, trener Dinama Niko Kovač osvojio njemački kup	30"
JINGLE: VRIJEME		
ČITANAC	Vremenska prognoza	5"
ODJAVNA ŠPICA		

7. SINOPSIS INTERNETSKOG SERIJALA

Naziv serijala: Srbi u Hrvatskoj

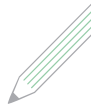
Dvotjedni ritam objavljivanja sadržaja

Teme koje serijal obrađuje	Akteri	Opis pristupa i prijedlozi za podizanje kvalitete i inovativnosti	Prijedlozi za povećanje atraktivnosti serijala
1. NACIONALNI I KULTURNI IDENTITET MLADIH	Glavni akteri – dvoje mladih ljudi tinejdžerske dobi. Jedna mlada osoba je srpske, druga hrvatske nacionalnosti	Ideja je da dvije mlade osobe različitih nacionalnosti pred kamerama pričaju o svojim muzičkim, filmskim, književnim i drugim afinitetima koji su svojstveni mlađim generacijama. Gledatelji u početku neće znati ništa o njihovom nacionalnom identitetu. Plan je da se usporedbom prikaže kako je identitet individualna stvar na koju utječu brojni faktori. Mladi bez obzira na nacionalni identitet najčešće preuzimaju kulturni identitet zemlje u kojoj žive, a s obzirom na svoju dob, imaju slične afinitete	Priča ponuđena kroz različite platforme: tekst te video i audio (podcast) Infovideo Infografika Personalizirana priča
2. ASIMILACIJA	Predstavnici srpskih institucija (Srpsko narodno vijeće, Srpsko kulturno društvo Prosvjeta, Srpsko privredno društvo Privrednik), učenik/ca Srpske pravoslavne opće gimnazije	Budući da je teško naći osobu koja će javno govoriti o svjesnom prikrivanju svog nacionalnog identiteta (etnomikrija), tema bi bila obrađena kroz statističke i empirijske priče osoba koje su na čelnim pozicijama srpskih institucija. Kroz tekst bi bili predstavljeni uzroci, okolnosti i posljedice asimilacijskih procesa. Isto tako, učenici gimnazije s nacionalnim predznakom govore o svojim iskustvima i iskustvima svojih vršnjaka čija nacionalnost nije vidljiva iz đačke knjižice	Podcast Fotografije i citati Suradnja s drugim medijima Korištenje društvenih mreža za promociju sadržaja

3. NEZAPOSLENOST SRBA U ODNOSU NA NACIONALNI UZORAK	Politički predstavnici, predstavnici Zavoda za zapošljavanje, odgovorne osobe u državnim institucijama, sociolog	Iako prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina određeni postotak nacionalnih manjina mora biti zastupljen u državnim službama, u praksi to često nije slučaj. Cilj nam je prikazati s kojim se poteškoćama Srbi susreću pri zapošljavanju, je li njihova nacionalnost prednost ili otegotna okolnost. U priči bi se iznijela i statistika o postotku zaposlenih Srba u državnim institucijama	Priča ponuđena kroz različite platforme: tekst te video i audio (podcast) Infovideo Infografika
4. DISKRIMINACIJA PRI ZAPOSŁJAVANJU	Direktor neke privatne firme, uspješni poduzetnik srpske nacionalnosti, nezaposleni pripadnik srpske nacionalnosti, predstavnici HZZO	Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina odnosi se na službu u državnim institucijama, no ni tamo često nije proveden u praksi, a kad su privatne tvrtke u pitanju, situacija je još drukčija. Reportaža prati nekoliko priča o različitim iskustvima – jesu li uvijek radno iskustvo i sposobnosti preduvjet za dobivanje zaposlenja i za napredak u službi. Uspješni poduzetnik srpske nacionalnosti govori o svom poslovnom usponu, poteškoćama i odricanjima, o presudnim faktorima za svoj uspjeh. Nezaposleni govori o svom iskustvu	Personalizirana priča Podcast Fotografije i citati Suradnja s drugim medijima Korištenje društvenih mreža za promociju sadržaja

Teme koje se-rijal obrađuje	Akteri	Opis pristupa i prijedlozi za podizanje kvalitete i inovativnosti	Prijedlozi za povećanje atraktivnosti serijala
<p>5. DOPRINOS SRBA IZ HRVATSKE HRVATSKOJ KULTURI, ZNANOSTI, SPORTU (KROZ POVIJEST)</p>	<p>Povjesničar, sociolog, predstavnici Srpskog kulturnog društva Prosvjeta, predstavnici Srpskog narodnog vijeća</p>	<p>Srbi u Hrvatskoj žive stoljećima i ostavili su veliki trag u kulturi, znanosti, sportu, privredi itd. U ovoj priči naglasili bismo one najznačajnije, a posebnu pažnju bismo posvetili onima za koje se možda i ne zna da su bili Srbi, a dali su značajne doprinose u kulturi, umjetnosti, znanosti, sportu... Neki od njih: Grigor Vitez, jedan od najpoznatijih pisaca za djecu u Hrvatskoj, Josip (Josif) Runjanin koji je uglazbio himnu Hrvatske, neizostavni Nikola Tesla, Vladimir Beara, Hristifor Stanković – utemeljitelj prvog profesionalnog kazalište u Zagrebu, čuveni znanstvenik Milutin Milanković, kipar Vojin Bakić, prvi predsjednik Hrvatske gospodarske komore i jedan od osnivača Prve hrvatske štedionice Anastas Popović, pisac Vladan Desnica, jedna od osnivač(ic) Prvog sisačkog partizanskog odreda,...Cilj je pokazati kako su Srbi u Hrvatskoj, osim što stoljećima tu žive, bili i jesu dio kulture ove države. Kroz ovakve primjere želimo pokušati ukloniti negativnu stigmu koja se pripisuje Srbima u hrvatskom društvu</p>	<p>Priča ponuđena kroz različite platforme: tekst te video i audio (podcast)</p> <p>Infovideo</p> <p>Infografika</p> <p>Personalizirana priča</p> <p>Podcast</p> <p>Fotografije i citati</p> <p>Suradnja s drugim medijima</p> <p>Korištenje društvenih mreža za promociju sadržaja</p>
<p>6. DOPRINOS SRBA U HRVATSKOJ KULTURI, ZNANOSTI, SPORTU (DANAS)</p>	<p>Novinar, stručnjak za medije, barem jedan istaknuti i uspješni pojedinac iz redova srpske zajednice</p>	<p>Kroz razgovor s medijskim stručnjacima govorimo o tome koliko je nepopularno isticati svoju nacionalnu pripadnost ako ona nije većinska. Razgovor o reakcijama javnosti i mogućim posljedicama po karijeru. Razgovor o istaknutim pojedincima koji otvoreno i neopterećeno govore o svojoj nacionalnoj pripadnosti i njihovom tretmanu u društvu. Primjeri negativne i pozitivne prakse</p>	

8. PRAKTIČNI SAVJETI ZA IZVJEŠTAVANJE U JAVNOM INTERESU

A) PROFESIONALNI I ETIČKI STANDARDI

Članak 38. Ustava RH postulira:

- slobodu mišljenja i izražavanja misli
- slobodu tiska, priopćavanja, govora i javnog nastupa
- zabranu cenzure
- pravo novinara na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji
- pravo na pristup informacijama javne vlasti

Novinarska etika

Slijedeći Ustav, novinarski Kodeks časti detaljno određuje kako će novinari služiti konzumiranju prava javnosti na točnu, potpunu i pravovremenu informaciju:

1. U svom djelovanju novinari se vode etikom novinarskog poziva. Oni čuvaju ugled, dostojanstvo i integritet svoje profesije, međusobno surađuju i njeguju kolegijalne odnose i profesionalnu solidarnost.

2. Polazeći od načela da su u demokratskom društvu javna glasila slobodna, samostalna, istraživačka i otvorena za različita i raznolika mišljenja, novinar za svoj rad snosi odgovornost pred javnošću, zakonom i svojom profesionalnom organizacijom. Iznošenjem vlastitog i kritičkog stajališta u traganju za istinom, kao osnovnim načelom u profesionalnom radu, novinar aktivno sudjeluje u stvaranju javnog mnijenja i kolektivnom rasuđivanju o temama od javnog interesa.

3. Novinar ima pravo i dužnost odbiti radni zadatak koji je u suprotnosti s profesionalnim etičkim standardima novinarskog posla.

4. Rad novinara podliježe kritici javnosti. Novinari i uredništva obvezni su pažljivo se i kritički odnositi prema svim primjedbama i preporukama koje im se upućuju.

Točna, pravovremena i potpuna informacija

Posao novinara podrazumijeva da teži tome da prvi objavi informaciju, ali njegov/njezin posao prvenstveno je obaviti posao profesionalno. A to znači da točnost, kao i uravnotežen pristup, uvijek ima prednost u odnosu na brzinu. Potrebno je:

- Dobro obaviti prikupljanje i provjeravanje podataka i informacija
- Snimati što više, imati točne bilješke, čuvati korespondenciju
- Kad god je moguće dobiti i/ili provjeriti informacije iz "prve ruke"
- Dobiti potvrdu iz barem dva izvora
- Objaviti pozadinu, odnosno kontekst vijesti
- Ne donositi zakašnjelu vijest

Nepristranost

Dobro je u redakciji imati ljude različitog podrijetla i uvjerenja, ali nacionalnost i politički stavovi novinara ne smiju utjecati na njihovo izvještavanje. Nepristranost znači sagledavanje nekog pitanja sa svih aspekata bez ikakve agende osim točnog, poštenog izvještavanja. Nepristranost podrazumijeva i da se optužbe ne smiju predstavljati kao činjenice; da optužbe ne smije biti prikazane kao znakovi krivnje te da je dužnost novinara dati mogućnost optuženima da iznesu svoju stranu priče.

- Izbor informacija za objavu temelji se isključivo na onome što slijedi iz prava javnosti na informaciju
- U Hrvatskoj je, nažalost, bilo puno slučajeva kada se informacije koje su od interesa javnosti nisu objavljivale, a pri izvještavanju se manipuliralo
- Nepristranost nalaže da se izvijesti tako da se događaj ili pojava sagleda iz više kutova, a kod političkih pitanja omogućiti iskaz različitim opcijama

Kakva treba biti informacija i vijest

- činjenična (ne fikcija)
- istinita (ne dezinformacija)

- objektivna (ne navijačka)
- uravnotežena (pravo svakoga da iznese svoje mišljenje)
- ažurna (ne stara)
- javna (objavljena, a ne skrivena - neovisno o tome kome ona šteti ili koristi)

Profesionalni pristup informativnim emisijama

BUDI TOČAN – Treba iznijeti činjenice (bez grešaka) i točne podatke, po mogućnosti provjerene iz više izvora. (Ne isključivati kontroverzne informacije)

BUDI FER I NEPRISTRAN – Svaka priča treba biti uravnotežena i objektivno prikazana iz više kutova. (Pravilo dvije strane te po mogućnosti i treća nezavisna strana - stručnjak, analitičar, nezavisni promatrač)

BUDI NEZAVISAN - Dužnost novinara je izbjegavanje sukoba interesa pa i situacija zbog kojih bi publika mogla dobiti dojam sukoba interesa. Ako se nađete u takvoj situaciji, prijavite to nadređenoj osobi. Nezavisnost je preduvjet istinitog, točnog i uravnoteženog izvještavanja jer su mnoge tvrtke, institucije i pojedinci često klijenti pa i (su)vlasnici medija

BUDI JASAN – Informacije trebaju biti lako razumljive gledateljima, napisane jednostavnim jezikom. (Koristiti dobru sliku, ton, IT ton i grafiku – koja pomaže da brojke i činjenice učinimo jasnijima)

BUDI RAZUMLJIV U IZRIČAJU – Treba izbjegavati fraze, a priopćenja (političara, policije, vatrogasaca) prevoditi na jednostavan i svima razumljiv jezik

ČITAJ IZMEĐU REDAKA – Pokušajte shvatiti namjere pošiljatelja priopćenja: što stvarno misli iako to ne kaže?

BUDI HUMAN – Svaku priču u kojoj je to moguće treba obogatiti osobnim iskustvom zainteresiranog za problem (*main character story*). To svakoj priči daje snagu i posebnu težinu. U istu svrhu se koristi i novinarski *stand up* - kada je osmišljen, kratak, jasan i dobro strukturiran

GLEDAJ ŠIRU SLIKU I POSTAVLJAJ PITANJA – Dnevnom događaju treba dati pozadinu, staviti ga u kontekst i gledatelju dati

objašnjenje što se zapravo dogodilo ili bi se zbog toga tek moglo dogoditi. (Bez postavljanja pravog pitanja, ni novinar ni gledatelj - neće dobiti pravi odgovor)

BUDI RELEVANTAN I AKTUALAN – Bavi se pitanjima koja su bitna i zanimljiva gledateljima

BUDI PRVI KAD GOD JE MOGUĆE – Na događaj treba reagirati brzo (javljanjem uživo - koje daje uvjerljivost, neposrednost, emociju). Prvi se može biti i otkrivanjem uzroka događaja. I najvažnije: biti prvi, ujedno i relevantan, može se ako imate svoje vijesti i priče!

BUDI ZAINTERESIRAN – Svoju vijest ili priču treba pratiti, dok god problem nije riješen (*follow up*)

BUDI DOBRO STRUKTURIRAN – Ovo važi za svaku kratku formu (vijest, izvještaj, reportaža, javljanje uživo, analiza) i za svaku dobru informativnu emisiju, sačinjenu od navedenih formi. Od priče dana na početku (zbog koje ćemo se zabrinuti i razmišljati) do zadnje priče - koja bi nas na trebala zabaviti ili, još bolje, nasmijati

BUDI ZANIMLJIV - Informativni format, bilo vijest od 20 sekundi ili jednosatna emisija - nikada ne smije biti dosadan!

Radijske vijesti

Za radio, kojem se ne može vraćati kao u tisku i k tome nema sliku koja sama po sebi govori, važna je izvedba: vijesti se trebaju čitati uvjerljivo, razgovijetno, odgovarajućom brzinom, životno, samouvjereno, dinamično, s naglascima (u riječi i u glasu) i s pauzama na pravim mjestima.

Pisanje radijskih vijesti

- U prvoj rečenici, *leadu*, mora biti jasno što se dogodilo
- Rečenice su kratke, jasne, jezik svima razumljiv
- Odgovaraju na poznatih 5 W pitanja, to jest 5W s dodatkom H (how/kako). Slijedi kontekst
- Kod kompliciranih stvari koje bi možda zahtijevale dužu rečenicu, rečenica se radije lomi u barem dvije
- Zapitajte se: Što je vijest? Je li to baš svaka Facebook objava, blog, vlog, baš svaka izjava i svako priopćenje?

-
- U vijestima mora biti tonova - bilo izjava, bilo autentične snimke događaja
 - Izbor tonova je na onima koji su najvažniji i najzanimljiviji za određenu vijest. Odabrane izjave ne objavljuju se u cijelosti nego se rez odabire tamo gdje logično završava. Tonovi dulji od 30 sekundi smatraju se dugačkima
 - Izbjegavajte "čitanje" vijesti, izvještavanje bez snimljenog sadržaja
 - Kod aktualnih događaja poželjno je javljanja novinara s terena s kratkim izvještajem (do jedne minute). U izrazito dramatičnim situacijama novinar s terena sjeda u studio i u razgovoru s voditeljem objašnjava događaj

Televizijske vijesti

Kako je televizija medij vođen slikom, ona je temeljni alat - baza svega. Uz sliku tu su ton (*soundbite; stand up; IT - natural sound*), tekst (*OFF*) i grafika. Kombiniranjem ovih elemenata stvara se dramaturgija vijesti ili priče.

Pisanje televizijskih vijesti

Tekst najčešće daje odgovore na pitanja: tko, što, gdje i kada? Evo kako treba pisati:

- Jednostavnim, govornim, svima razumljivim jezikom kroz kratke i nedvosmislene rečenice. Istaknuti najvažnije!
- Nije dobro koristiti digresije, fraze, metafore i opisivanja (za to služi slika)
- Iako je televizija 'najpovršniji medij', to ne znači da u pisanju treba biti banalan
- U pisanju treba izbjegavati brojke što je više moguće (za to treba koristiti grafiku) te svakako "prevoditi" jezik stručnjaka i nerazumljiva priopćenja
- *Lead*, uvod, privlači gledatelja da nešto gleda i da baš u tom trenutku ne ode piti vodu (jer je žedan) ili ne ode na WC (iako želi)
- *Lead* (prvi *OFF*) u prilogu jest ono što vijest čini viješću i nikada ne ponavlja ono što smo već čuli u najavi! *OFF* otvara vijest ili priču i na njemu se gradi struktura, odnosno dramaturgija

- Prvi OFF treba pratiti odgovarajuća slika - kao potvrda izrečenog i uvod u priču
- *Lead* treba biti kratak i nakon najduže 15-ak sekundi trebao bi ga slijediti tonski insert (izjava, IT ili stand up novinara). Radi li se o čitanoj vijesti, a televizijska ne bi trebala trajati duže od 25 sekundi, također je poželjno da je slijedi tonski isječak (kada je god to moguće)
- Svaki sljedeći OFF u tekstu služi za stvaranje mozaika, odnosno slijeda priče
- U OFF-u se, ako ga slijedi TON, nikada ne postavlja pitanje (manipulacija i naknadna pamet) već se pitanje postavlja sugovorniku na terenu!
- U OFF-u se izbjegava citiranje (tome služe TON i grafika)
- Zadnji OFF zaokružuje priču i jednako je važan kao i prvi u tekstu!

Ton u televizijskoj vijesti

TON (isječak iz izjave, intervjua, ankete) najčešće daje odgovore na pitanja: kako i zašto?

- Uz sliku, TON je najvažniji dio svake priče; on je subjekt - autentični akter i nositelj događaja, dok je OFF samo priprema ili uvod za TON
- Kako od sugovornika tražimo i dobivamo stav, tvrdnju ili svjedočenje - TON se u priči nikada ne bi smio *pokrivati* (insertiranje slikom), a za rezove postoje druge metode i tehnike
- TON u priči najbolji je kada traje od 10 do 12 sekundi; pogotovo zato što u tonu obično dobivamo emociju, mimiku ili strah od neugodnog pitanja - koji često daje bolji odgovor, nego same riječi! Naime, u kraćem tonu ne percipiramo sugovornika, niti ga stignemo potpisati. Duži ton je dosadan i kvari dinamiku priče. Iznimka su tonovi u čitanoj vijesti - najbolji su do 20 sekundi

Stand up u televizijskoj vijesti

- Novinarski *stand up* najčešće odgovara na pitanje: gdje?
- To je vrlo zahtjevan element priče, ali ne uvijek i nužan. Mo-

žemo ga koristi kako bismo pojačali autentičnost (reporter na mjestu zbivanja), za dramaturški prijelaz ili kada za priču nemamo odgovarajuću sliku

- Nikada ga ne treba koristiti na početku (novinar nije vijest), nego u priči (premošćivanje) ili na kraju (zaokruživanje ili zaključak). Idealni su *stand up*-ovi od 10 do 15 sekundi

IT ton u televizijskoj vijesti

- IT ton (natural sound) ima svaki snimljeni kadar slike, no IT ton o kojem ovdje govorimo je samostalni kadar i često u priči zna biti bolji, važniji i upečatljiviji dio od rečenice ili izjave (šum, udarac, plač i sl.)
- IT ton je često neplanirana, spontana situacija sa snimanja i zato je moćan!

Grafika u televizijskoj vijesti

- Vrlo važan element i jak pomoćni alat, koji se koristi u svim novinarskim formama (najava, vijest i prilog)
- Ona upotpunjuje priču i sadržaj čini jasnijim
- Grafike su posebno dobre za objašnjavanje brojki, ali i za citiranje izjava, članaka zakona, duža nabranja, sportske rezultate ili geografski smještaj

Vijesti za web (internet)

Za internetske vijesti ključni su jasnoća, točnost i konciznost. Kako se internetske vijesti objavljuju u stvarnom vremenu, portali su pod stalnim pritiskom brzine, zbog čega dolazi do grešaka i prepravljavanja. Kvalitetne internetske vijesti podrazumijevaju provjerene i točne informacije, uz navođenje izvora i citate. Dodana vrijednost su multimedijalni sadržaji (ton, video, *stream*, fotografija, infografika, mapa, isječci iz društvenih mreža...).

Pisanje vijesti za web

PIŠI KRATKO: Većina ljudi brzo skenira internetske stranice i brzo klikne na nešto drugo pa je nužno privući im pozornost. To se lakše postiže kratkim riječima u kratkim rečenicama. Čitatelj

koji ništa nije znao o vijesti koju čita, trebao bi saznati sve važne informacije u prva četiri paragrafa.

TOČNE OSNOVNE ČINJENICE: Ništa ne potkopava priču kao pogrešne osnovne činjenice, poput nečije dobi ili slova u imenu i prezimenu. Podatke provjerite kod barem dva izvora, a cijeli tekst detaljno provjerite ili, još bolje, dajte i nekome drugome da ga pročita kako bi se uvjerali da je lako razumljiv.

NIKAD NE PRETPOSTAVLJAJ: Tvoji čitatelji nisu kao ti, bilo po dobi, mjestu življenja ili interesima: iako je Joško Jeličić poznat nogometnoj javnosti, čitateljima treba reći da je on bivši hrvatski nogometni reprezentativac.

DOBRO JE GOVORITI: Kako bi se oživjela priča, dobro je citirati izjave ljudi koji čine priču. Najbolje je intervjuirati te ljude i korektno ih citirati. Ako koristimo citate iz drugih izvora (osobne stranice, drugi mediji, priopćenja za javnost), potrebno je navesti izvor.

RAZBIJTE DUGE REČENICE: Istraživanja pokazuju da duge rečenice zamaraju čitatelje, koji onda klikaju na nešto lakše za oko. Zato koristite fotografije, nabranjanja, numeriranja, rečenice istaknute u okvirima i druge tehnike razbijanja stranice.

PRODAJTE VAŠU PRIČU: Naslovi privlače ljude da kliknu i pročitaju tekst. Treba izbjegavati nejasne naslove, one koji pretpostavljaju previše znanja o tome ili one koji obećavaju nešto što priča ne nudi. Dobar naslov bi trebao 'reći' i 'prodati' priču.

Izvor: <http://www.bbc.co.uk/schoolreport/19743392>

B) NOVINARSTVO U JAVNOM INTERESU

Novinarstvo u javnom interesu odnosi se na rad novinara u traženju i objavljivanju informacija koje javnost ima pravo znati. Prema BBC-u, to je izvještavanje i pružanje informacija o pitanjima koja su važna različitim publikama. U liberalnim demokracijama važno je, dakle, obogaćivanje javnog diskursa raznolikim i pluralnim mišljenjima.

Izvještavanje u javnom interesu može razotkriti korupciju, pokrenuti istrage, dovesti do smjena političara i do zatvora za kriminalce i zločince. Bez takvog novinarskog rada, neotkrivene informacije koje se tiču javnosti, a koje imaju vlasti, tvrtke i drugi moćni akteri – ostale bi skrivene. Izvještavanje u javnom inte-

resu često se veže uz istraživačko novinarstvo, no ono uključuje i druge vrste priča koje služe javnosti, bilo davanjem platforme za debate ili informiranjem biračkog tijela. No, ne uključuje priče koje su jednostavno “zanimljive javnosti”, odnosno zabavne ali bez javnog značaja. Javni interes, dakle, nije isto što i interes javnosti; ponekad priča koja je u interesu javnosti može tu istu javnost ne zanimati ili je može ne zanimati upravo u trenutku kada oni mogu nešto učiniti.

Javni interes

Privatno ponašanje, informacije, korespondencija i razgovori ne bi smjeli biti objavljeni ako ne postoji javni interes koji nadjačava važnost zaštite privatnosti. Iako nema univerzalne definicije, javni interes uključuje (ali nije ograničen samo na to):

- (Raz)otkrivanje kriminala
- Razotkrivanje značajnih anti-društvenih ponašanja
- Razotkrivanje korupcije ili nepravde
- Razotkrivanje značajne nekompetentnosti ili nemara
- Zaštita zdravlja i sigurnosti ljudi
- Sprječavanje zavaravanja ljudi nekim izjavama ili djelima pojedinaca ili organizacija
- Razotkrivanje informacija koje pomažu ljudima da bolje shvate ili da bolje donose odluke o pitanjima od javne važnosti
- Postoji i javni interes u slobodi izražavanja kao takvoj

Izvor: <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines/privacy#the-public-interest>

Što nije javni interes

- Zadovoljavanje znatiželje javnosti
- Moralna provjera skandaloznog ponašanja pojedinaca
- Nacionalni interes, interes države, vlade ili vladajuće elite: važan aspekt novinarskog posla upravo je pozivanje na odgovornost vlasti i onih koji imaju moć

Izvor: <http://www.bbc.co.uk/blogs/collegeofjournalism/entries/56efff05-2996-3c18-bf14-116a2c267627>

Ograničenja

Novinarstvo u javnom interesu ima ograničenja: novinari trebaju paziti na pravo ljudi na privatnost i druga zakonska ograničenja te na potencijalno ugrožavanje nacionalne sigurnosti i sličnih rizika. Ograničenja u pogledu izvora, vremena i percipirane ravnodušnosti javnosti su značajnije prepreke istraživačkom novinarstvu nego su to ograničenja zbog mogućeg kršenja privatnosti. Novinarstvo u javnom interesu isključuje lažne vijesti, propagandu, cenzuru, voajerizam, a sve veći izazovi su utjecaj društvenih mreža i plasiranje dezinformacija, utjecaj PR-a, prikriveno oglašavanje te netočno izvještavanje (najčešće uslijed brzine i prepisivanja).

Izvor: <https://theconversation.com/explainer-what-is-public-interest-journalism-78996>

Sfere koje ljudi smatraju privatnima, "osim ako se tiču javnog novca":

- Seks i seksualnost
- Zdravlje
- Obiteljski život
- Privatna korespondencija i financije

Izvor: "Privacy, Probity and the Public Interest", Whittle, S. i Cooper, G.

Medijske istrage trebaju biti proporcionalne onome što se istražuje i jasno ciljane. To implicira:

- Jasan osjećaj koji bi to javni interes mogao opravdati postupanje novinara
- Posjedovanje opravdavajućih dokaza kako bi se krenulo i nastavilo s istragom
- Minimalna razina obmanjivanja kako bi se to postiglo
- Vrlo jasna pravila kada se može tajno snimati
- Jasna pravila odobravanja istrage unutar uredničkog lanca odlučivanja
- Plauzibilno obrazloženje za ono što se plasira u javnu domenu i kako

Ostvarivanje prava građana na javno informiranje usko je vezano uz stanje medija i medijskih sloboda. Navodimo neke probleme koji ugrožavaju kvalitetu javnog informiranja u Hrvatskoj:

- ukidanje dopisništava
- otkazi novinarima
- nesigurnost radnih mjesta
- slabljenje sindikata
- cenzura
- politički i ekonomski pritisci
- slaba edukacija i treninzi novinara
- netransparentno vlasništvo i koncentracija medija

ULOGA LOKALNIH MEDIJA

Promjene koje su u tijeku u lokalnom novinarstvu dio su šire strukturalne transformacije medija, prvenstveno uslijed rasta digitalnih medija. Te promjene ukazuju na njihovu nesigurnu budućnost jer ljudi imaju pristup sve većem broju medija, ali bi ti sadržaji mogli biti sve manje nezavisno izvještavane izvorno lokalne vijesti. Osim toga, rastu razlike između manjine koja je sve manja i traži lokalne vijesti i sve veće većine koja ih ne prati redovno. Ako se trendovi nastave, u budućnosti riskiramo da imamo sve slabije lokalne medije koji čine sve manje u smislu držanja odgovornim lokalnih moćnika i ljudi informiranima, manje ohrabruju društveni i politički angažman i manje potiču lokalnu integraciju.

Rezultati istraživanja očekivanja gledatelj(ic)a lokalnih televizija u Nizozemskoj o tome što trebaju raditi lokalni mediji:

1. Osigurati raznolike, pouzdane, pravovremene i nepristrane pozadinske informacije o lokalnim pitanjima
2. Potaknuti socijalnu integraciju pomažući ljudima da se snalaze u lokalnoj zajednici
3. Pružiti inspiraciju i dobre primjere
4. Osigurati predstavljenost različitih grupa u zajednici
5. Povećati lokalno razumijevanje između različitih grupa
6. Zadržati formu lokalnog zapisa ili kronike događanja

7. Doprinijeti društvenoj koheziji, osjećaju pripadnosti lokalnoj zajednici

Izvor:: Local Journalism: The Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media, I.B. Tauris & Co. Ltd, 2015.

ULOGA MEDIJA U ZAŠTITI RANJIVIH SKUPINA I OSVJEŠTAVANJU JAVNOSTI

- U antidiskriminacijskim dokumentima uvijek su mediji naglašeni kao ključni dionici
- Mediji su presudni za podizanje javne svijesti o problemima marginaliziranih i ranjivih skupina
- Mediji nameću teme o kojima svakodnevno razgovaramo s ukućanima, susjedima, prijateljima
- Šutnja je najveći saveznik zlostavljača – oni računaju sa šutnjom i često je nasilno ‘proizvode’
- Šutnja je prikrivanje zločina
- Profesionalno novinarsko izvještavanje pomaže preživjelima da prijave nasilnika te da se lakše nose s traumama
- Profesionalno novinarsko izvještavanje jača povjerenje ranjivih skupina u zajednicu, što ih osnažuje i za borbu protiv nasilja i za (re)integraciju u zajednicu
- Edukativne radionice pomažu novinarima da se upoznaju s profesionalnim zahtjevima pri izvještavanju o ranjivim skupinama
- Cilj ovakvih radionica je i povećanje broja priloga s antidiskriminacijskom tematikom jer je to najbolji jamac osvještavanja javnosti, stvaranja atmosfere otpora i niske tolerancije na nasilje te, posljedično, smanjivanja nasilja
- Pri izvještavanju je izrazito važan novinarski izričaj i diskurs, jer time uokvirujemo i društvene razgovore i rasprave

VAŽNOST UKLJUČIVANJA ANTIDISKRIMINACIJSKIH TEMA I ZAŠTITE RANJIVIH SKUPINA U SREDIŠNJE INFORMATIVNE EMISIJE

- Specijalizirane emisije o ranjivim skupinama (nacionalne i vjerske manjine, LGBT osobe, zlostavljane žene...) imaju slabiju gledanost i slušanost

- Iako imaju i puno pozitivnih strana, takve emisije dodatno osnažuju njihov dojam getoiziranosti i izmaknutosti iz društvenog života
- Središnje informativne emisije imaju veliku gledanost/slušatnost i dosežu najšire slojeve društva
- Uključivanje ovih tema u informativne emisije pomaže u informiranju građana i podizanju javne svijesti o problemu
- Uključivanje ovih tema pomaže razbijanju stereotipa, promjeni diskursa i jezika
- Uključivanje ovih tema pomaže razbijanju 'zida šutnje'
- Time razvijamo empatiju i prihvaćanje ranjivih skupina kao osoba koje su dio naše zajednice i koje trebaju našu pomoć
- Time ohrabrujemo ranjive skupine za prijavljivanje nasilja, progovaranje o problemima, snažniju integraciju u društvo, razvijanje ponosa i hrabrosti za nošenje s traumama, doprinosimo smanjivanju njihova osjećaja nemoći

MIZOGINIJA U HRVATSKIM MEDIJIMA

- Premalo žena kao autoriteta u medijima (pogotovo u TV emisijama)
- Žene su rijetko komentatorice događanja
- Stereotipne "ženske teme": umjetnost, zabava, sport, socijala, zdravlje
- Žene se puno češće ocjenjuju izgledom nego postignućima
- Minorizacija, voajerski pristup i trilerizacija nasilja nad ženama

10 SMJERNICA ZA IZVJEŠTAVANJE O (SEKSUALNOM) NASILJU NAD ŽENAMA

1. PRECIZAN JEZIK

Uokvirite (seksualno) nasilje koristeći precizan jezik. Silovanje nikada nije seks niti je to nestabilan 'odnos'; to je nasilni zločin s pravosudnim posljedicama. Seksualno nasilje i nasilje nad ženama definirani su ne samo kao kršenje ljudskih prava već i kao zločin protiv čovječnosti, bilo tijekom rata ili mira. Budite

”
svjesni pravnog okvira zločina i koristite terminologiju za razbijanje mitova koji minimaliziraju nasilje.

2. „PREŽIVJELA“ ILI „ŽRTVA“

Upotreba riječi “žrtva” pretpostavlja da je žena bila i ostala nemoćna. Sama riječ uklanja mogućnost da se žena može oduprijeti, da žene ne prihvaćaju da je nasilje normalno i očekivano, da mogu tražiti pomoć i preživjeti. Korištenje riječi “preživjela” podržava život nakon napada, ne definira ženu jednim događajem u svom životu i pomaže u naglašavanju spremnosti žene da preuzme kontrolu i donese odluke o svojoj budućnosti.

3. PRIVATNOST I POŠTOVANJE

Mnoge preživjele mogu osjećati sramotu ili krivnju ili biti uznemirene prepričavanjem događaja. Jasno se identificirajte kao novinar/ka i objasnite sadržaj priče; važno je izgraditi povjerenje. Također je važno obavijestiti sugovornice da imaju pravo odbiti odgovoriti na pitanje i da mogu dovesti nekoga da ih podrži. Ako je moguće, bolje bi bilo da razgovor vodi novinarka (a ne novinar), s razumijevanjem posljedica traume. Na primjer, neke žene koje su preživjele seksualno nasilje pamte stvari na nepovezan način, ili se možda ne sjećaju nekih događaja, ako su previše traumatični da bi se mogli nositi s njima. Ako ste ponudili anonimnost, poštujujte je i razmislite o prikrivanju prepoznatljivih elemenata, kao što su posao ili lokacija.

4. SIGURNOSNI IZAZOVI

U nekim slučajevima, razgovor s novinar(k)om može dodatno ugroziti ženu. Prepoznajte da možda stavljate nekoga u daljnju opasnost zbližavajući se s njom. U nekim slučajevima, priznanje da ste silovana može dovesti do protjerivanja iz zajednice, odmazde ili čak smrti. Budite svjesni i promišljeni o tim rizicima prilikom odabira vremena i mjesta intervjua. Lokalne ženske organizacije, nevladine organizacije koje djeluju na tom području i lokalne medijske organizacije mogu pružiti informacije o kontekstu i opasnostima koje predstavlja “javni nastup”. Budite svjesni da seksualno nasilje može imati i šire utjecaje na članove obitelji, zajednicu i svjedoke.

5. ISTRAŽITE KONTEKST

Dezinformacije se perpetuiraju zbog lošeg istraživanja pozadine. Na primjer, zapadni mediji često se usredotočuju na “opasnost od nepoznatih osoba”, dok većinu seksualnog nasilja (izvan rata) čine osobe poznate preživjelima. Slično je i s tretiranjem obiteljskog nasilja kao izoliranog događaja. Razbijajte ove mitove istraživanjem kako biste priči dali pravilnu, činjeničnu osnovu i kontekst potreban da educirate publiku o stvarnosti.

6. NE DOPRINOSITE SEKSISTIČKIM STAVOVIMA

Nemojte ni na koji način sugerirati da je preživjela bila kriva niti davati savjete koji ograničavaju aktivnosti žena, njihov način odijevanja ili ponašanje. Izbjegavajte uporabu dramatičnog jezika, kao što su “bespomoćne”, “namamljene”, „lakome“ i “podvrgnute sudbini goroj od smrti”, jer time doprinosite širenju stereotipa o ženama. Ne donosite sudove na temelju odgovora preživjele žene ili razine njena oporavka. Važno je pokazati da se žene mogu oporaviti i da ne postoji “normalna” reakcija na abnormalnu situaciju. Poštujte raznolikost žena.

7. RECITE CIJELU PRIČU, ALI BEZ FOKUSA NA DETALJIMA

Nemojte se fokusirati na najružnije detalje. Važno je staviti događaj u kontekst, kako u pogledu zajednice ili lokacije, tako i za ženu. Prezentirajte žene kao cjelovita ljudska bića, koja su imala život prije, a imaju ga i nakon napada.

8. UČINITE POČINITELJA VIDLJIVIM

Često je počinitelj odsutan ili relativno nevidljiv. Žene nisu silovane – žene je netko silovao! Također, mainstream mediji često tretiraju silovatelje ili napadače kao “čudovišta” ili “manijake”, što sugerira da su oni vidljivo različiti od drugih ljudi, iako je to očito neistinito. Drugo područje u kojemu se počinitelja često opravdava ili se nasilje minimizira su slučajevi obiteljskog zlostavljanja.

9. SILOVANJE U RATU

Ovo je jedno od najtežih područja za novinare. Često se ne prijavljuje zbog straha od daljnjih napada, gotovo je uvijek teško provjerljivo, a sama brutalnost ovog «ratnog oružja» izaziva traumatske reakcije kod novinara/ki koji ga pokrivaju. Budite osjetljivi na jezik, omogućujući ispitanicama da vam ukažu na pravilan izbor terminologije. Budite oprezni ako vojni dužnosnici ili drugi žele nazočiti razgovoru: oni mogu biti suradnici, prijatelji ili poznanici napadača pa i sami napadači. No, nemojte im se suprotstavljati jer to može utjecati na sigurnost žena s kojima razgovarate.

10. POMOZITE PREŽIVJELIMA

Kad god možete, preživjelima dajte informacije o organizacijama koje se bave seksualnim nasiljem, a kojima se mogu obratiti za pomoć i podršku.

Izvor: Learning Resource Kit for Gender-Ethical Journalism and Media House Policy (WACC/IFJ, 2012).

9. POPIS RELEVANTNIH TEMA NASTALIH NA RADIONICAMA

- Zlostavljanje žena i ekonomska ovisnost
- Život u malim selima
- Medijska i informatička pismenost
- Hospiciji: napuštenost starije populacije - utjecaj iseljavanja mladih na starije osobe
- Otuđenje u urbanim sredinama
- Samozapošljavanje i nedostatak edukacije: Zašto nema više poduzetnika? Zašto nam je slaba poduzetnička kultura? Zašto smo neskloni preuzimanju rizika, treba li to promijeniti i kako?
- Zašto stranci ne dolaze raditi u Hrvatsku? Važnost ukupne kvalitete života
- Što bi značio izlazak Hrvatske iz EU-a i NATO-a?
- Što bi značila promjena monetarne politike, napuštanje stabilnog tečaja kune i tiskanje novca?
- Osobe s invaliditetom i pristupačnost institucija i sadržaja (prevoditelji za gluhe osobe, filmovi za slijepo osobe...)
- Financiranje javnih potreba na lokalnim razinama – kako poboljšati lokalna ulaganja u infrastrukturu i druge lokalne potrebe?
- Pretjerana centraliziranost države: koji su uzroci i posljedice? Kako ubrzati decentralizaciju?
- Ostvarivanje socijalnih prava za one kojima je pomoć potrebna. Kako suzbiti zloupotrebu i malverzacije u sustavu socijalne pomoći?
- Opismenjavanje i bolje informiranje slabije obrazovanih
- Energetika: zašto premalo ulažemo u obnovljive izvore energije, posebno u sunčevu energiju?
- Ekologija i problem zbrinjavanja otpada
- Zaduzenost građana u ruralnim područjima
- Suicidi kod tinejdžera i branitelja

- Monolitno prikazivanje društvenih skupina: branitelja, nacionalnih manjina, vjernika
- Suverenost države u kontekstu članstva u EU-u i NATO-u
- Prava potrošača i njihova informiranost
- Kako poboljšati izvještavanje o vanjsko-političkim temama?
- LGBT osobe u ruralnim područjima
- Privatizacija zdravstva
- Manjak doktora i medicinskih sestara
- Otkazi podstanarima pred turističku sezonu
- Izbacivanje ljubimaca na ulicu pred turističku sezonu
- Vozači vs. biciklisti: kako povećati razumijevanje i uvažavanje?
- Kako se koriste nadzorne kamere u vašoj zajednici (tko kontrolira snimke, gdje su postavljene kamere; što građani znaju, trebaju i mogu znati o tome)
- Policijski sat za mlade
- Neiskorištene javne površine i zgrade
- Bacanje hrane
- Kako smanjiti lokalne namete biznisu?
- Više parkova – kako to utječe na cijenu nekretnina i kvalitetu života
- Koliko školski sustav ohrabruje djevojke za politiku/poduzetništvo/rukovodeće pozicije u tvrtkama?
- Pasivno pušenje (u privatnim i javnim prostorima): zdravstvene posljedice, prevencija, kontrola, kazne
- Koliko su lokalne vlasti transparentne?
- Globalno zatopljenje i budućnost vašeg grada/općine (ekstremne suše, padaline)
- Volontiranje i njegova valorizacija
- Podjele među mladima – statusne, religijske, nacionalne, ekonomske
- Podjele u zajednici
- Djeca bez pratnje

- Fizičko kažnjavanje djece: zašto velik broj građana i dalje ne zna da je to zakonom zabranjeno? Kako se provodi Zakon? Što trebamo učiniti kada vidimo da roditelji tuku djecu?
- Recikliranje odjeće i bicikala
- Integriranje imigranata u lokalne zajednice
- Politička korektnost: granice, dobre i loše strane
- Knjižnice – opada li njihova uloga u digitalnom dobu?
- Radoholičari – zašto život posvećuju radu?
- Velike obitelji – socijalno ugrožene obitelji
- Opsesija kupovinom – potrošačko društvo
- *Online* kupovina – kakvi su trendovi u Hrvatskoj
- Ima li premalo domaćih web trgovina? Zašto?
- Pritisak vršnjaka – kako se mladi nose s potrebom da se ukllope u društvo i kada to nije dobro za njih?
- Natjecanje među učenicima – je li u društvu previše naglašeno natjecanje, a premalo suradnja i sinergijski učinak?
- Kockarnice i kladionice u blizini škola
- Dalmacija – *mrtva* zimi
- EU poticaji: koje su sve institucije i skupine neinformirane (i potkapacitirane) o mogućnostima korištenja novca iz EU fondova i kako to promijeniti?
- Prometni problem: visoka smrtnost na hrvatskim cestama. Uzroci i rješenja
- Cjeloživotno obrazovanje: zašto smo među najgorima u EU i kako to promijeniti?
- Trač i žuti tisak: ima li ga previše? Tko to čita i čemu služe takve vijesti?
- Psovanje i kultura dijaloga
- Javnozdravstvene teme – zagađenost; ovisnost o kocki, alkoholu, pušenju
- Sve vrste nasilja
- Požari – zapuštena područja
- Lovački lobi i alohtona divljač (divlje svinje)

- Održivi turizam
- Kultura i mladi
- Klijentelizam
- Rodna ravnopravnost
- Sport iz javnopolitičke perspektive
- Priče o odricanjima profesionalnih sportaša
- Socijalna pitanja – vrtići, mlade obitelji, stanovanje
- Uvoz visokokvalificiranih radnika

10. POPIS RELEVANTNIH INSTITUCIJA I OSOBA

HRVATSKI SABOR

Trg sv. Marka 6, Zagreb
sabor.hr
Tel: 01/4569 222
e-mail: mediji@sabor.hr

ODBORI

sabor.hr/odbori-9

Odbor za obitelj, mlade i sport

Tel: 01/45 69 780
e-mail: odboms@sabor.hr
Predsjednica: Nada Turina-Đurić

Odbor za rad, mirovinski sustav i socijalno partnerstvo

Tel: 01/4569 588
e-mail: rad@sabor.hr
Predsjednik: Gordan Maras

Odbor za zdravstvo i socijalnu politiku

Predsjednica: dr. sc. Ines Strenja
Tel: 01/4569 453
e-mail: odb.zdravstvo@sabor.hr

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu

Tel: 01/45 69 488
e-mail: odborozk@sabor.hr
Predsjednica: doc. dr. sc. Vesna Bedeković

Odbor za regionalni razvoj i fondove Europske unije

Tel: 01/4569 417
e-mail: regionalni@sabor.hr
Predsjednica: Branka Juričev-Martinčev

Odbor za informiranje, informatizaciju i medije

Tel: 01/4569 511
e-mail: odbor.informiranje@sabor.hr
Predsjednica: dr. sc. Andrija Mikulić

NOVINARSTVO U JAVNOM INTERESU

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu

Tel: 01/4569 500

e-mail: odblirs@sabor.hr

Odbor za ravnopravnost spolova

Tel: 01/6303 557

e-mail: ravnopravnost@sabor.hr

Predsjednica: Mihael Zmajlović

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Trg svetog Marka 2, Zagreb

vlada.gov.hr

Tel: 01/4569 239

e-mail: press@vlada.hr

MINISTARSTVA

gov.hr/ministarstva-i-drzavna-tijela/58

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava

Ulica grada Vukovara 78, Zagreb

mrms.hr

e-mail: javnost@mrms.hr
Ministar: Marko Pavić

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

Miramarska cesta 22, Zagreb

razvoj.gov.hr

Tel: 01/ 4569 183

e-mail: glasnogovornica@mrrfeu.hr

Ministrica: Gabrijela Žalac

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Trg Nevenke Topalušić 1, Zagreb

mdomsp.hr

e-mail: informacije@mdomsp.hr

Tel: 01/ 555 7111
e-mail: press@mdomsp.hr

Ministrica: Nada Murganić

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Donje Svetice 38, Zagreb

mzo.hr

Tel: 01/4569 062

e-mail: uzoj@mzo.hr

Ministrica: Blaženka Divjak

UREDI VLADE

gov.hr/ministarstva-i-drzavna-tijela/58

Ured za ravnopravnost spolova

Mesnička 23, Zagreb

ravnopravnost.gov.hr

Tel: 01/6303 090

E-mail: ured.ravnopravnost@urs.vlada.hr

Ravnateljica: mr.sc. Helena Štimac Radin

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Mesnička 23, Zagreb

ljudskaprava.gov.hr

Tel: 01/4569 358

E-mail: ured@uljppnm.vlada.hr

Ravnatelj: Alen Tahiri, univ.spec.pol.

Ured za udruge

Opatička 4, Zagreb

udruge.gov.hr

Tel: 01/4599 810

e-mail: info@udruge.vlada.hr

Ravnateljica: Helena Beus

DRUGA DRŽAVNA TIJELA

gov.hr/ministarstva-i-drzavna-tijela/58

Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva

Ivana Lučića 8, Zagreb

Rdd.gov.hr

Tel: 01/4400-840

e-mail: press@rdd.hr

Ovlaštena osoba: Božo Zeba

Tel: 01/4400-844

e-mail: Bozo.Zeba@rdd.hr

Državni zavod za statistiku

Ilica 3, Zagreb

Ravnatelj: Marko Krištof

dzs.hr

Tel: 01/4806 111

e-mail: press@dzs.hr

Osoba za odnose s javnošću: Maja Pekeč

Telefon: (+385 1) 48 06 121

e-mail: press@dzs.hr

OSTALA TIJELA JAVNE VLASTI

<http://tjv.pristupinfo.hr>

Agencija za elektroničke medije

Jagićeva 31, Zagreb

e-mediji.hr

Tel: 01/4882 765

e-mail: info@e-mediji.hr

Odnosi s javnošću: Sanja Pančić

e-mail: spancic@e-mediji.hr

Tel: +385 (0)1 488 2766

Ravnatelj: Josip Popovac

Agencija za odgoj i obrazovanje

Donje Svetice 38, Zagreb

azoo.hr

Tel: 01/2785 000

e-mail: agencija@azoo.hr
Ravnateljica: Jadranka Žarković-Pečenković

Podružnica Rijeka

Trpimirova 6, Rijeka
Tel: 051/320 381
e-mail: podruznica.rijeka@azoo.hr

Podružnica Osijek

Strossmayerova 6/1, Osijek
Tel: 031/284 900
Predstojnica: Ivana Biljan
e-mail : ivana.biljan@azoo.hr

Podružnica Split

Tolstojeva 32, Split
Tel: 021/340 999
Predstojnik: Vlade Matas
e-mail: vlade.matas@azoo.hr

Agencija za mobilnost i programe Europske unije

Frankopanska 26, Zagreb
mobilnost.hr
Tel: 01/5005 635
e-mail: info@mobilnost.hr
Odjel za promidžbu i informiranje:
Snježana Matek Sačer
e-mail: pr@mobilnost.hr
Predsjednik: Ivan Milanović Litre

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

Amruševa 4, Zagreb
www.asoo.hr
Tel: 01/6274 666
e-mail: ured@asoo.hr
Ravnatelj: Mile Živčić
e-mail: mile.zivcic@asoo.hr

Agencija za znanost i visoko obrazovanje – AZVO

Ul. Donje Svetice 38 /5, Zagreb

azvo.hr

Tel: 01/6274 837

e-mail: javnost@azvo.hr

Ravnateljica: Jasmina Havranek

ured@azvo.hr

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja

Ulica Damira Tomljanovića-Gavrana 11, Zagreb

ncvvo.hr

Tel: 01/ 4501 899

e-mail: info.centar@ncvvo.hr

e-mail: sluzbenik-informiranje@ncvvo.hr

e-mail: ana.franic.bozic@ncvvo.hr (Odnosi s javnošću)

Telefon: +385 1 4501 804

Ravnateljica: Ivana Katavić

e-mail: ured.ravnatelja@ncvvo.hr

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Antuna Mihanovića 3, Zagreb

mirovinsko.hr

Tel: 01/4595-015

e-mail: press@mirovinsko.hr

Ravnatelj: Josip Aladrović

e-mail: ravnatelj@mirovinsko.hr

Hrvatski zavod za zapošljavanje

Radnička cesta 1, Zagreb

hzz.hr

Tel: 01/6126 000

e-mail: press@hzz.hr

Ravnatelj: Ante Lončar

e-mail: ravnatelj@hzz.hr

Centar za ženske studije

Dolac 8, Zagreb

zenstud.hr

Tel: 01 4872 406

e-mail: martina.petrinjak@zenstud.hr
zenstud@zenstud.hr
Direktorica: Nataša Medved

Centar za ženske studije Rijeka

Sveučilišna avenija 4, Rijeka
cza.uniri.hr
Tel: +385 (0)51 265-701
e-mail: cza@uniri.hr
Kordinatorica centra: Brigita Miloš
e-mail: bmilos@ffri.hr

Agencija lokalne demokracije Sisak

Ul. Stjepana i Antuna Radića 2, Sisak
<http://www.lda-sisak.hr>
Tel: 044 521 227

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

Štrigina 1a, Zagreb
zaklada.civilnodrustvo.hr
Tel: 01/23399 100
e-mail: zaklada@civilnodrustvo.hr

Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva

Riva 8, Pula
www.civilnodrustvo-istra.hr
Tel: 052 /212-938
e-mail: zaklada@civilnodrustvo-istra.hr

RELEVANTNE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Amruševa 11/II, Zagreb

idi.hr

Tel: 01/4810 264

e-mail: idiz@idi.hr

Ravnateljica: Dinka Marinović Jerolimov

e-mail: dinka@idi.hr

Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja / CIRO

Amruševa 8/II, Zagreb

idi.hr

Tel: 01/4883 550

e-mail: ciro@idi.hr

Centar za omladinska i rodna istraživanja / CORI

Trg kralja Tomislava 21/I, Zagreb

idi.hr

Tel: 01/4922 299

e-mail: cori@idi.hr

GONG

Trg bana Josipa Jelačića 15/IV, Zagreb

www.gong.hr

Tel: 01/4825 444

e-mail: gong@gong.hr

Transparency international Hrvatska

Trg Mažuranića 6, Zagreb

www.transparency.hr

Tel: 01/ 48 30 653

e-mail: mediji@transparency.hr

e-mail: ured@transparency.hr

Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa

Ulica kneza Mutimira 5, Zagreb

www.sukobinteresa.hr

Telefon: 01/55 59 527

e-mail: info@sukobinteresa.hr

Glasnogovornica: Martina Jurišić

Tel: 01/55 59 509
e-mail: martina.jurismic@sukobinteresa.hr

ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I PRISTUP INFORMACIJAMA

Pravobranitelj za djecu

Teslina 10, Zagreb
dijete.hr
Za medije: <http://dijete.hr/press/>
Tel: 01/4929 669
e-mail: info@dijete.hr
Pravobraniteljica:
Helenca Pirnat Dragičević, dipl. iur.

Pravobranitelj za ravnopravnost spolova

Preobraženska 4/1, Zagreb
prs.hr
Tel: 01/4848 100
e-mail: ravnopravnost@prs.hr
Pravobraniteljica: Višnja Ljubičić, dipl.iur

Pučki pravobranitelj

Trg hrvatskih velikana 6, Zagreb
ombudsman.hr
Tel: 01/6431 684
e-mail: _ana.tretinjak@ombudsman.hr
Pravobraniteljica: Lora Vidović
e-mail: info@ombudsman.hr

Povjerenik za informiranje

Jurišićeva 19 , Zagreb
www.pristupinfo.hr
Tel: 01/4609 041
e-mail: ppi@pristupinfo.hr
Službenica za informiranje: Hrvoje Vindakijević
e-mail: hrvoje.vindakijevic@pristupinfo.hr
Tel: 01/ 4609 041
Povjerenica: Anamarija Musa
e-mail: povjerenica@pristupinfo.hr

Plavi telefon

Ilica 36, Zagreb
plavi-telefon.hr
Tel: 01/4833 888
e-mail: plavi-telefon@zg.t-com.hr

Udruga B.a.B.e.

Selska cesta 112a, Zagreb
www.babe.hr
Tel: 01/4663 666
e-mail: babe@babe.hr

Udruga za ljudska prava i građansku participaciju PaRiter

Janeza Trdine 2, Rijeka
www.pariter.hr
Tel: 095/3935611
e-mail: udrugapariter@gmail.com

Ženska udruga "IZVOR"

Vlatka Mačeka 20, Tenja
www.zenska-udruga-izvor.hr
Tel: 031/290 433
E-mail: zenska.udruga.izvor@gmail.com

Ženska soba

Maksimirska cesta 51 A, Zagreb
http://zenskasoba.hr
Tel: 01/ 611 9174
e-mail: zenska.soba@zenskasoba.hr

Kuća ljudskih prava Zagreb

Selska cesta 112c, Zagreb
www.kucaljudskihprava.hr
Tel: 01/551 3395
e-mail: kontakt@kucaljudskihprava.hr

Nansen dijalog centar Osijek

Cvijetkova 32, Osijek
www.ndcosijek.hr
Tel: 031/494 257
e-mail: ndcosijek@nansen-dialogue.net

Udruga "UMKI"

Kružna 8, Rijeka
www.umki.hr
tel. 051/320-777
e-mail: umki@umki.hr

Udruga za razvoj civilnog društva

Blaža Polića 2/IV, Rijeka
www.smart.hr (u izradi)
www.volonterski-centar-ri.org
Telefon: 051 332 750
e-mail: marta@smart.hr

Lezbijska organizacija Rijeka "LORI"

Janeza Trdine 7/IV, Rijeka
www.ori.hr
Tel: 051/212 186
e-mail: loricure@yahoo.com

Hrvatska udruga žena u pravnoj profesiji

Boškovićeva 24, Zagreb
www.huzupp.com
e-mail: info@huzupp.com

Udruga Domine

Bosanska 4, Split
www.domine.hr
Tel: 021/537 272

Hrvatska udruga poslovnih žena "Krug"

Ilica 5, Zagreb
www.krug.com.hr
Tel: 091/335 9355
e-mail: udruga.posl.zena.krug@gmail.com

Udruga za zaštitu obitelji – Rijeka U.Z.O.R.

Blaža Polića 2, Rijeka
www.udruga-uzor-rijeka.hr
Tel. 051/321-130
e-mail: uzor@udruga-uzor-rijeka.hr

Hrvatsko debatno društvo

Petra Berislavića 16, Zagreb
hdd.hr
Tel: 01/8895 880
e-mail: hdd@hdd.hr

Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu

Kordunska 1, Zagreb
dkmk.hr
e-mail: info@dkmk.hr

UNICEF u Hrvatskoj

Radnička cesta 41/7, Zagreb
unicef.hr
Tel: 01/3031 647
e-mail: info@unicef.hr

Volonterski centar Osijek

Lorenza Jagera 12, Osijek
vcos.hr
Tel: 031/211 306
e-mail: info@vcos.hr

Volonterski centar Zagreb

Ilica 29, Zagreb
vcz.hr
Tel: 01/3013 058
e-mail: informirajse@vcz.hr

Udruga mladih "Mladi u EU" Šibenik

Prilaz tvornici 41, Šibenik
mladi-eu.hr
Tel: 022/212 834
e-mail: info@mladi-eu.hr

Proni – Centar za socijalno podučavanje

proni.hr
Šetalište P. Preradovića br. 7/2, Osijek
Tel: 031/207-426
e-mail: osijek@proni.hr
204. Vukovarske brigade br. 43, 32000 Vukovar

Tel: 032/441-612,
e-mail: vukovar@proni.hr
Perivoj Viktorovac b.b., 44000 Sisak
Tel: 044/880-826
e-mail: sisak@proni.hr
Don Balda Vijalića 11, 22213 Pirovac
Tel: 022/466-709
e-mail: pirovac@proni.hr

FadeIN

Nova Ves 18, Zagreb
fadein.hr
Tel: 01/466 7817
e-mail: office@fadein.hr

Udruga akademskih građana i studenata "Academico"

Naselje Jelas 1b, Slavonski Brod
www.academico.hr
e-mail: academico.brod@gmail.com

PORTALI

Gradanski odgoj i obrazovanje

Goo.hr

Portal o rodu, spolu i demokraciji "Libela"

Nova cesta 4, Zagreb
www.libela.org
e-mail: info@libela.org

Global novine

Lepušićeva 6, Zagreb
www.globalnovine.eu
e-mail: redakcija@GlobalNovine.eu

Srpsko privredno društvo „Privrednik“

Preradovićeve 18/1, Zagreb
www.p-portal.net
Tel: 01/485 4478
e-mail: portal@privrednik.net

ZAHVALA

Zahvaljujemo se edukacijskom timu koji je sudjelovao na radionicama: **Vesni Alaburić** (Odvjetnički ured), **Silviji Šeparović** (Yammat FM), **Stipi Alfieru** (HRT), **Sanji Sarnavki**, **Paoli Bogović** (U.Z.O.R. Rijeka), **Svjetlani Knežević** (fAKTIV/Libela), **Jeleni Tešiji** (fAKTIV/Libela), **Suzani Kunac** (Vijeće za elektroničke medije), **Gordani Simonović** (Vijeće za elektroničke medije).

Zahvaljujemo se i asistentu **Mateju Radniću** (Panda komunikacije), kao i svim sudionici(a)ma radionica, koji su značajno doprinijeli sadržaju ove publikacije:

Split 17.-18. veljače 2018.

Ana Vučković (Radio Delta), **Darija Radan Jakovčević** (Radio Dalmacija), **Drago Sršen** (Radio Narona), **Filip Matijević** (Novi Radio Zadar), **Ivana Čikeš Županović** (TV Jadran), **Maja Zrnić** (Megamix radio Hvar), **Marijo Kežić** (Radio Delta), **Marta Vukasović** (UNIDU), **Matilda Jelčić Stojaković** (Radio Drniš), **Nela Žižić** (Totalni FM Split), **Nevena Pleština** (TV Jadran), **Olga Majić** (Megamix radio Hvar), **Rafael Barkidžija** (UNIDU), **Siniša Vickov** (Radio Brač), **Tereza Sršen** (Radio Narona), **Tonći Jukić** (Radio Sunce), **Tonči Surjan** (Radio Val Vela Luka), **Željana Petrić** (Radio M Vela Luka)

Zagreb 10.-11. ožujka 2018.

Alen Mrvac (Radio Mali Lošinj), **Antun Brađašević** (Slavonski portal/ Slavonac), **Arijana Tojagić** (Radio Kaj), **Franjo Josip Primorac** (Z1 TV), **Goran Generalić** (Radio Koprivnica), **Goran Mališ** (Varaždinska TV), **Ivana Čutura** (Radio Martin), **Lorena Ouahchia** (Yammat FM), **Marina Mučalo** (FPZG), **Mari-nela Katona Jurić** (RHZK), **Martina Vazdar** (Yammat FM), **Matea Brenčić** (City Radio), **Mladen Levak** (Radio Ludbreg), **Momir Divjak** (NG-Buntovnici), **Nada Vincelj** (RHZK), **Neven Jerbić** (Radio Ludbreg), **Ruža Orešković** (Hrvatski radio Otočac), **Siniša Klasić** (Obiteljski radio Ivanić), **Tone Butina** (Radio Slunj), **Matea Elena Jelušić** (Jabuka TV), **Matea Ćorić** (Z1 TV)

Rijeka 21.-22. travnja 2018.

Ana Pisak (TV Istra), **Ante Matijević** (Radio Rab), **Antonia Pavleković** (Radio Terezija), **Dunja Brenc** (Radio Centar Studio Poreč), **Maja Siražić** (TV Istra), **Marina Lalić** (Radio Terezija), **Mario Benčić** (Radio Labin), **Miljenko Vidulin** (TV Nova), **Miroslav Praskalo** (Radio Centar Studio Poreč), **Nenad Ivanović** (TV Nova), **Vedrana Kučina** (TV Istra), **Željko Hrvat** (Radio Istra)

Osijek 4.-5. svibnja 2018.

Aneta Pšihistal (Novosti – R. Vinkovci), **Antonija Tomasović** (TV Slavonije i Baranje - STV), **Bojan Uranjek** (Televizija Slavonije i Baranje), **Branimir Suić** (Slavonski radio), **Danica Bukna** (Radio Baranja), **Dario Glasovac** (Slavonski radio), **Dijana Safić** (Radio Slavonija), **Dragana Zečević** (Radio Borovo), **Goran Mališ** (Varaždinska TV), **Ines Brezovac** (HR Valpovština), **Ivan Čalić** (SBTV), **Ivana Imrešković** (SBTV), **Marijan Beljan** (Glas Slavonije/Slavonski Radio), **Mira Živković** (HR Županja), **Mirela Jurković** (Radio Baranja), **Mirjana Đermadi** (HR Vukovar), **Nikola Martić** (UNIOS), **Robert Rac** (HR Vukovar), **Snežana Velebit** (Radio Borovo), **Stana Nemet** (Radio Banska kosa), **Tatjana Markić** (Vinkovačka TV), **Tihomir Novak** (Osječka televizija), **Vlado Omazić** (Radio Baranja), **Željka Kraljić** (HR Vukovar), **Željko Komljenović** (Novosti – R. Vinkovci)

Zagreb 19.-20. svibnja 2018.

Almira Koren (Sjeverni FM), **Andreja Brozović** (Radio Koprivnica), **Branimir Slijepčević** (Radio Rojc), **Damir Copić** (Radio Rab), **Danijela Mlinac** (BBR), **Davor Pejnović** (Radio Novi Marof), **Franjo Vukinovac** (TV Zapad), **Gordana Šuperak** (Radio Korčula), **Igor Weidlich** (Global), **Josipa Jergović Baklaić** (HR Otočac), **Kata Pazman Petrić** (Radio Prkos), **Kristina Ljubić** (Radio Megaton), **Ljiljana Vuglač** (Radio Megaton), **Lucija Čeč** (Yammat FM), **Maša Samardžija** (P-Portal), **Mirjana Radulović** (Radio Rojc), **Mladen Prevedan** (Podravski Radio Đurđevac), **Mladen Vukina** (Radio Ludbreg), **Olivera Radović** (P-Portal), **Patricija Prstačić** (TV Zapad), **Silvija Zidar Lepoglavec** (Podravski Radio Đurđevac), **Tamara Marković** (Jabuka TV), **Tomislav Cvitan** (TV Zapad), **Željana Namesnik** (Radio Ludbreg), **Davor Pejnović** (Radio Novi Marof), **Martina Sađađija Buđak** (Podravski radio Đurđevac)

Publikacija **Novinarstvo u javnom interesu** nastala je u sklopu projekta “Pružanje tehničke usluge edukacije nakladnika na temu ostvarivanja prava građana na javno informiranje u Republici Hrvatskoj”, koja je između ostalih propisana Zakonom o elektroničkim medijima za Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija .

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora.

IMPRESSUM:

Za izdavača:

Josip Popovac

Urednik:

Milan Koštro

Grafičko oblikovanje:

Duplerica d.o.o.

Izdavač:

*Agencija za elektroničke medije Zagreb
prosinac 2018.*

Zagreb, 2018.

Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno politiku i stavove Agencije za elektroničke medije.